

**SZOMBATHELYI PIPITÉR ÓVODA
FÄRBERKAMILLE KINDERGARTEN STEINAMANGER**

OM azonosító: 036459

9700 Szombathely, Bem József u. 9/C

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA



Készítette: A nevelőtestület bevonásával

Kapolcsi Kinga

igazgató

2025

Tartalomjegyzék

I.	Bevezető gondolatok	- 5 -
II.	A pedagógiai program jogszabályi háttere	- 6 -
III.	Az intézmény jellemző adatai	- 7 -
IV.	A Szombathelyi Pipitér Óvoda – Färberkamille Kindergarten Steinamanger bemutatása - 7 -	
V.	Az óvoda helyi Pedagógiai Programjának alappillérei	- 8 -
1.	Montessori pedagógia	- 8 -
2.	A német nemzetiségi nevelés	- 11 -
3.	A néphagyományon alapuló kézművesség	- 12 -
VI.	A nemzetiségi óvodai nevelés alapelvei, a nemzetiség kultúrájának és nyelvének ápolásával járó feladatok	- 13 -
1.	A nemzetiségi óvodai nevelés célja és feladata	- 13 -
2.	A nemzetiségi óvodai nevelés megszervezése	- 14 -
3.	A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	- 15 -
VII.	Az óvoda nevelési alapelvei – értékei – célkitűzései	- 15 -
1.	Gyermekképünk	- 15 -
2.	Óvodaképünk	- 16 -
3.	Az óvodai nevelés célja	- 17 -
4.	Az óvodai nevelés alapelvei	- 18 -
VIII.	Az óvodai nevelés feladatai	- 19 -
1.	Az egészséges életmód alakítása	- 19 -
1.1.	Egészséges táplálkozás	- 20 -
1.2.	Mindennapos testnevelés, testmozgás	- 22 -
1.3.	Személyi higiéné	- 22 -
1.4.	Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése	- 23 -

1.5.A bántalmazás, erőszak megelőzése	- 24 -
1.6. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás	- 26 -
2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	- 27 -
2.1.A befogadás.....	- 28 -
2.2. Szerepünk a gyermekek érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelésében...	- 29 -
2.3. Az értékelés és jutalmazás.....	- 31 -
3.Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	- 32 -
IX. Az óvoda szervezeti és időkerete	- 32 -
1. A csoportok megszervezése	- 32 -
1.1. A napirend kialakításának alapelvei	- 33 -
1.2. A napirend felépítése	- 33 -
1.3. A közösségi programok szervezése, ünnepek és hagyományok.....	- 34 -
X. Az óvodai élet megszervezésének elvei	- 36 -
1. Személyi feltételek	- 36 -
2. Tárgyi feltételek.....	- 38 -
3. Az óvodai élet megszervezése.....	- 40 -
4. Az óvoda kapcsolatai.....	- 41 -
XI. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai	- 42 -
1. Játék	- 42 -
1.1. A Montessori eszközrendszer.....	- 43 -
1.2. A fejlesztő játékok és a Montessori eszközök:.....	- 43 -
2. Verselés, mesélés.....	- 49 -
3. Ének zene, népi játék, tánc	- 52 -
4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	- 55 -
5. Mindennapos mozgás	- 58 -

6.	Külső világ tevékeny megismerése (Kozmikus nevelés, matematikai gondolkodás fejlesztése).....	- 61 -
7.	Munka jellegű tevékenységek	- 66 -
8.	Tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	- 68 -
XII.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	- 72 -
XIII.	A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése az óvodában	- 74 -
XIV.	A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységek	- 78 -
XV.	A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek, a gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek, illetve az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések -	81
XVI.	Az óvoda kapcsolatrendszere, az együttműködés formái	- 83 -
XVII.	A fenntartható fejlődést szem előtt tartó környezettudatos magatartásforma megalapozása az óvodában	- 86 -
XIII.	Legitimációs záradék	

I. Bevezető gondolatok

Az óvodai nevelés alapvető elve és feladata, hogy szabadságban, méltóságban tudjon felnőni a gyermek, fajtól, bőrszíntől, anyanyelvtől, vallástól, való megkülönböztetés nélkül. - Ezáltal különleges védelem illeti meg. Mindehhez a gyermekeknek szeretetre és harmóniára van szüksége.

Intézményünk több évtizede biztosítja a környező lakótelep és Szombathely város gyermekeinek óvodai ellátását. Az 1980-as évektől kezdve nevelőtestületünk érdeklődése a reformpedagógiák felé fordult. A Montessori pedagógia egyre több kollégánk érdeklődését keltette fel a gyermekközpontúságával, a gyermeki önállóság, kreativitás, toleráns, másságot elfogadó, egyetemes témákkal is foglalkozó szellemiségével. Amikor saját program készítésére került sor, innovatív pedagógiai alapként a Montessori szellemű nevelést ötvöztük a német nemzetiségi neveléssel és a néphagyományon alapuló kézművességgel.

1999-től dolgozik óvodánk Maria Montessori egyedülálló pedagógiájának segítségével. A Montessori pedagógiából átvettük a számunkra lényeges elemeket, azaz a speciális eszközrendszert, és mindazt a nevelési koncepciót, szellemiséget, ami a mai kor gyermekeinek is időszerű. Mivel óvodánk a nyugati régióban egyedülálló módon Montessori Bázisóvodaként is működik, nagy hangsúlyt fektetünk az óvodapedagógusok Montessori szellemű pedagógiai továbbképzésére is.

2012. márciusától megkaptuk a **Minősített Montessori Óvoda** címet. Óvodapedagógusaink elkötelezettek, képesek megújulni, következetesek a teljesítendő feladatok tekintetében.

Német nemzetiségi csoportjainkban arra törekszünk, hogy pedagógiai programunk a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja. Segítjük a nemzetiségi identitástudat kialakulását, és a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítjuk az utánpótláson alapuló nyelvelsajátítást. A Montessori pedagógiai a német nyelv elsajátítása területén is nagy segítséget jelent.

A Pedagógiai Program elkészítése során figyelembe vettük a törvényi szabályozásokat, szakmai helyzetelemzést, partneri elvárásokat és a szakmai – pedagógiai hagyományainkat.

Pedagógiai Programunk eredményes és sikeres, mert munkánk középpontjában mindig a gyermek áll.

Az eltelt évek gyakorlata és eredményei mind azt bizonyítják, hogy helyes úton járunk.

II. A pedagógiai program jogszabályi háttere

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény
- 77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet 1. melléklete
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról - 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai – szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről
- 419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzés rendszeréről
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata
- Nevelőtestületi határozatok

Törvények:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

III. Az intézmény jellemző adatai

Az óvoda hivatalos elnevezése és székhelye:

Szombathelyi Pipitér Óvoda - Färberkamille Kindergarten Steinamanger

9700 Szombathely, Bem József u. 9/C

OM azonosítója: 036459

Telefon: 94/501-541; 94/501-542; Mobil: 06 20/503-3214

Honlap: www.pipiterovoda.hu

A fenntartó neve és címe: Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata

9700-Szombathely, Kossuth L. u. 1-3.

Egyetértési jogot gyakorol: Szombathely Megyei Jogú Város Német Önkormányzata

Deutsche Selbstverwaltung der Stadt Steinamanger

A Pedagógiai Program alkotója, elfogadója: A pedagógiai programot az óvodaigazgató a nevelőtestület bevonásával készíti el és a fenntartó hagyja jóvá.

Az óvoda tevékenysége:

Az óvoda közfeladata: Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13.§ (1) bekezdés 6. pontja szerinti óvodai ellátás.

Az óvoda főtevékenységének államháztartási szakágazati besorolása:

	szakágazat száma	szakágazat megnevezése
1	851 020	Óvodai nevelés

Az óvodai csoportok száma: 6

Férőhelyek alapító okirat által meghatározott száma: 160 fő

IV. A Szombathelyi Pipitér Óvoda – Färberkamille Kindergarten Steinamanger bemutatása

Óvodánkban 1972 óta folyik a minket választó szülők gyermekeinek nevelése. Kezdetben 12 majd 8 csoportos óvodaként működünk. 1996 őszétől a demográfiai hullám csökkenése miatt 200 férőhelyes intézmény lettünk, majd 7, illetve 2005. nevelési évtől 6 csoporttal működik óvodánk.

Jelenleg 6 gyermekcsoporttal, ebből két német nemzetiségi nyelvi nevelést folytató csoporttal kínáljuk a hatékony, eredményes és sokoldalú nevelést, személyiségfejlesztést. Óvodánk
Pedagógiai Program OM azonosító: 036459

lakótelepi óvoda, csendes, jó levegőjű környezetben. Tágas, árnyas, fákkal övezett udvara lehetőséget ad arra, hogy az ide járó gyermekek szociokulturális szükségleteit ki tudja elégíteni. Valamennyi udvari játék színes, esztétikus, megfelel az EU által felállított kritérium és szabványrendszernek.

A gyermekek esztétikus környezetben, a szülők igényeit is figyelembe véve, szakmailag jól felkészült nevelőtestülettel együtt, szeretetteljes légkörben töltik napjaikat. Az épület a 6 csoportra való visszatéréssel kényelmesebb, praktikusabb lett. A kihasználatlan csoportszobákból, helyiségekből tornaszoba, fejlesztő szoba, logopédiai – nyelvi szoba, illetve az egészségmegőrzést szolgáló só-szoba lett.

V. Az óvoda helyi Pedagógiai Programjának alappillérei

Helyi nevelési programunk három alappillérre épül:

- a Montessori szellemű pedagógia
- a német nemzetiségi nevelés
- és a néphagyományon alapuló kézművesség ötvözete.

1. Montessori pedagógia

Maria Montessori olasz orvos-pedagógus első intézménye a Casa dei Bambini 1906-ban nyílt meg Rómában. Néhány évtized után valamennyi kontinensen meghonosodott. Pedagógiai szemléletét, az emberi értékek, a humanizmus, a demokrácia, a gyermekek megbecsülése, és a békére való törekvés hatja át.

A Montessori pedagógia időszerűsége, azzal magyarázható, hogy korunkban a tudományok gyors fejlődése miatt, nem a tudás mennyiségére kell a nevelésnek törekednie, hanem a személyiség formálására, a képességek fejlesztésére, mert ez alapozza meg a konvertibilis tudást!

A pedagógus feladata a tanulás feltételeinek megteremtése és az önálló, tevékenykedő gyereket követve a szükséges segítségnyújtás. Ahhoz, hogy lépést tudjon tartani a kor, a tudomány, akár a gyakorlati munka követelményeinek fejlődésével meg kell újítani a tudását.

Tehát nem csak a lexikális tudás a fontos, hanem a képességek fejlettsége, elsősorban a befogadás képessége, a problémák felismerése, a megoldásukra irányuló készség, a nyitottság az új iránt. Gyermekek központúság, önállóság a gondolkodásban és a cselekvésben, egyénre

szabott fejlesztés, fantázia, kreativitás, sikerélmény, jellemzi a Montessori csoportot. A pedagógusok önálló tevékenységre serkentik a gyermekeket. A nevelési térben a gyermek szükségletei szerint választ, cselekszik, saját tevékenysége során tanul.

„Segíts nekem, hogy magam csinálhassam.” mondta Maria Montessori.

A gyermekek nincsenek korcsoport szerint elkülönítve, természetessé válik, hogy a nagyobb segíti a kisebbet.

Kiemelt szerepet kap a másság elfogadása, a tolerancia, az integráció, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása. A csend gyakorlatok fejlesztik az összpontosítást, a figyelmet, a mozdulatok összerendeződését. A Montessori módszer alkalmazását aprólékosan kidolgozott eszközrendszer segíti. Ezek lehetővé teszik a látó, halló, szagló, tapintó érzék, a matematika képesség fejlesztését, a környezettel kapcsolatos ismeretek bővítését.

Montessori pedagógiai rendszere alkalmazható a nevelés minden szintjén: bölcsődében, óvodában, általános és középiskolában is.

„A Montessori Módszer a gyermek teljes személyiségének elfogadásán alapuló, a gyermek természetes érdeklődésére építő személyiség központú nevelő-oktató módszer.”

Speciális programunkhoz vegyes életkorú csoportszervezési formát választottunk. A kisebb gyermekek tanulnak a nagyobbaktól, a nagyobbak pedig tanítják a kisebbeket, felelnek kérdéseikre, példát mutatnak, ezáltal bővülnek ismereteik. A vegyes korcsoport sokkal több interakcióra, szociális kapcsolatra, kommunikációra nyújt lehetőséget. Fejleszti a segítőkészséget, a beszédfejlődést, a másság elfogadását. Azokat a gyermekeket pedig, akik valamilyen területen korukat meghaladó ütemben fejlődnek, előre haladásukban segítjük, nincs gátja, felső határa fejlődésüknek. Az iskolaköteles életkort elérő gyermekek közül, azok a gyermekek, akik valamilyen okból kifolyólag nem kerülnek beiskolázásra, továbbra is saját vegyes csoportjukban maradhatnak. A csoportokban családi légkör uralkodik, a testvérek azonos csoportba járhatnak.

Pedagógiai Programunknak megfelelő óvodapedagógus modellünk: A gyermeket szerető óvónőnek feladata a gyermeke megismerése. Minden gyermekben meg kell tudni látni a jót, a fejlődés lehetőségét. Figyelembe kell vennie a gyermek egyéni sajátosságait, különböző eltérő adottságait és szociális háttérét. Fel kell ismerni a segítségnyújtás megfelelő idejét és mértékét, a fejlesztés módját, feladatait. Tisztelni kell a gyermeki személyiséget és egymás tiszteletére és megbecsülésére kell nevelni őket. Az óvodapedagógus mindig legyen ápolat, vonzó, esztétikus,

szava halk, beszéde helyes. A szülőkkel, a munkatársakkal és a hivatalos szervekkel minden körülmények között törekedjék a jó viszony kialakítására és megtartására.

Montessori alapelvek:

- Az érzékeny periódusok ideje:

A gyermekek adott életkorára jellemző egy-egy terület, mely fokozattan intenzív érdeklődésben nyilvánul meg.

- A gyermek szabadsága:

„a választás szabadsága az ember méltóságához vezet. A szabadságot azonban nem lehet megadni, ez az emberi természethez tartozik, s ápolni kell és az emberi jellem fő vonásaként, kell megmutatkoznia.”

- Az előkészített környezet:

Az a nevelési tér, melyben a gyermekek saját belső fejlődési állapotuknak megfelelő pszichés és fizikai valósággal találkoznak.

A környezetnek tartalmaznia kell az önnevelés eszközeit, melyekből saját igényeinek megfelelően választhat. A szabadság és a környezet kölcsönösen feltételezik egymást.

- A munka:

A munka olyan aktivitás, amely sem a felnőttek tanításával, sem azok akaratával nem függ össze. A környezetre hagyjuk, hogy vezesse a gyereket a munkában.

- Az önkontroll:

A gyermek a mindennapos tapasztalatok segítségével elsajátítja annak a lehetőségét, hogy korrigálni tudja a hibáit, ezáltal legyen biztos önmagában. Ez saját lehetőségeinek pontos felmérését jelenti.

-Az előkészített tárgyi környezet:

Általános és elsődleges követelmény, hogy az eszközök és játékok a gyermekek számára elérhető helyen legyenek. Ugyancsak általános követelmény, hogy a csoportszoba szép legyen, derűt sugározzon. A gyermekek által használt eszközök, játékszerek, a tárgyak esztétikus összbenyomást keltsenek. Csoportszobáink világosak, naposak, szépen elhelyezett dísznövényekkel, akváriummal.

A Montessori eszközöket nyitott polcokra helyezzük. Mindig biztosítunk szabad területet is, ahová a gyermekek kis szőnyegeiket letehetik, ha a földön akarnak játszani. (ezeket összegöngyölve az eszközökhöz közeli sarokban tároljuk) Ugyancsak nyitott polcon tartjuk

Pedagógiai Program *OM azonosító: 036459*

egyéb fejlesztő játékszereinket: a rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, formáláshoz szükséges eszközöket. Minden csoportban megtalálhatóak az építő játékok, konstrukciós játékok, kisebb közlekedési eszközök, autók, és társasjátékok. Kialakítottunk polcokkal leválasztott kisebb kuckókat, ahova visszavonulhatnak a gyermekek, ha hangulatuk, játékuk úgy kívánja. Van babasarok (babaszoba és konyha), lehetőleg „igazi” kis háztartási eszközökkel. Elmaradhatatlan a kincsesláda, amelyből mindenféle kelléket bármikor elő lehet varázsolni, és játékaikban kreatívan felhasználni. Hangulatos, szépen dekorált olvasó-sarokban alacsony polcra helyezzük a könyveket. (Maria Montessori vezette be elsőként az óvodai életbe a naposságot, a gyermekméretű bútorzatot és az önkiszolgálást.)

Minden gyermek fényképe ki van téve a falra, alatta a neve. Minden csoport előtt megfelelő helyet biztosítunk, ahová a gyermekek munkáit esztétikusan kihelyezhetjük. A gyermekek által beállítható naptár, időjárás- és napostábla, a faliújság sem marad el. Minden gyermeknek van elérhető helyen dossziéja vagy saját fiókja, - jellel és névvel ellátva – amelyekbe rajzaikat, egyéb alkotásaikat és kincseiket helyezhetik.

Maria Montessori alapvetőnek tartja a rendet. Minden eszköznek állandó helye van. „A gyermek fejlődésének szabadsága nem azt jelenti, hogy egyszerűen magára hagyjuk a gyermeket, hanem azt, hogy segítő szeretettel emeljük köréje a megfelelő környezetet. Minél tökéletesebb a környezet, annál kevesebb beavatkozásra van szükség a felnőtt részéről.” – írja Montessori.

2. A német nemzetiségi nevelés

Szombathely Megyei Jogú Város Német Önkormányzatának igényei és a törvényi szabályozás lehetőségeinek következményeként jött létre az intézményben két német nemzetiségi csoport. Elsődleges cél a nyelv megszerettetése, játékokkal, mondókákkal, hintáztatókkal, lovagoltatókkal, rajzos versikékkel, dalokkal, egyszerűbb gyermektáncokkal, hétköznapi szituációs helyzetekkel.

Az idegen nyelv „oktatás” ebben az életkorban kizárólag játékon alapul. A német nemzetiségi nevelés keretében, minden év novemberében ápoljuk a Szent Márton napi hagyományokat, német és magyar nyelven egyaránt. (Sankt Martin Fest) Nemzetiségi találkozón szerepelünk a gyermekekkel, ahol német dalokkal, mondókákkal, dalos körjátékokkal német nemzetiségi népviseletben lépünk színpadra és találkozunk a környéken élő más kisebbségi népekkel, mint a horvátok, a szlovének vagy a romák.

Megkóstoljuk ételeiket, megismerjük a szokásaikat, táncukat, zenei kultúrájukat. A más népekkel való közös élmény és találkozás elősegíti egymás megismerését és talán későbbi felnőtt életük során toleránsabbak, elfogadóbbak lesznek, és a helyén tudják kezelni a tőlünk eltérő kultúrákat. Kiemelten fontosnak érezzük, hogy a gyerekek játékos módon, megismerkedjenek a német nyelvvel, a német kisebbség szokásaival, táncaival, népviseletével, ezáltal lehetőséget adunk nekik gyökereik ápolására, életben tartására. Karácsonyi előzetesként minden évben közös adventi gyertyagyújtásra invitáljuk a szülőket és a hozzátartozókat. Igyekszünk kihasználni az osztrák határ közelségét, és a szomszédos Ausztria óvodásaival is tartjuk a kapcsolatot. Óvodánk 6 gyermekcsoportjából jelenleg két csoportban folyik német nemzetiségi nyelvi nevelés. Célunk, hogy az óvodáskor végére a gyermekekben pozitív érzelmi viszony alakuljon ki a nemzetiség kultúrája és nyelve iránt. Ismerjék a német nemzetiség kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat. Ismerjék és tiszteljék a német nemzetiségi hagyományokat és a tárgyi kultúra értékeit. Életkoruknak és egyéni képességeiknek megfelelően rendelkezzenek olyan szókinccsel, mely lehetővé teszi a hétköznapi szituációs helyzetek megértését, és a német nemzetiségi iskolába való tovább lépést.

Intézményünk nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvoda. Az óvoda mindkét nyelv, a német és a magyar nyelv fejlesztését is szolgálja. Az óvodai élet tevékenységi formáiban, a két nyelv használata érvényesül, a hangsúly a nemzetiségi nyelv fejlesztésén van. Mivel a gyermekek nagy százaléka magyar anyanyelvi környezetből érkezik, így az óvodai nevelés első hónapjaiban elsősorban a magyar nyelv az uralkodó, majd fokozatosan épül rá, játékos módon, második nyelvként a német.

3. A néphagyományon alapuló kézművesség

A néphagyományon alapuló kézművességi tevékenységi formák gazdagítják óvodánk kínálatát. Az óvodában eltöltött idő alatt megismerkedhetnek a gyermekek olyan kézműves tevékenységekkel, mint az agyagozás, a szövés, a fonás, a varrás, a nemezelés vagy a gyöngyfűzés. A tevékenységek elsajátításához adott az eszközrendszerünk, rendelkezünk az agyagozáshoz szükséges korongokkal, égetőkemencével. Megtalálhatóak óvodánkban a fonalak és szövőkeretek, szövőbabák, szarvacskák, ruhaanyagok, selymek, gyapjú, és kukoricacsuhé egyaránt. Minden év decemberében megrendezésre kerül a Luca – napi

Bütykölő, az adventi időszakban közös kézműves munkadélutánra invitáljuk a szülőket, és Kiszézással illetve a Villózás népszokással búcsúztatjuk a telet.

A gyermekeket 23 fős személyzet látja el.

Fontosnak tartjuk az óvodapedagógusok állandó továbbképzését, a módszertani, pszichológiai-pedagógiai ismeretek folyamatos korszerűsítését.

VI. A nemzetiségi óvodai nevelés alapelvei, a nemzetiség kultúrájának és nyelvének ápolásával járó feladatok

Célunk, hogy német nemzetiségi csoportjainkban ismerkedjenek meg a gyermekek a német nyelvvel, játékokon, dalokon, mondókákon és a hétköznapi szituációs helyzeteken keresztül. Nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes csoportlétkör kialakításával szeretnénk elérni, hogy a gyerekek szívesen és bátran beszéljenek, kérdezzenek a felnőttektől és társaiktól egyaránt. Megismerjék a német nemzetiség hagyományait, kultúráját, szokásait, és ezáltal erősödjön az identitástudatuk is.

A kommunikációs képességeiben lassan fejlődő gyermekeket szükség esetén logopédiai, pszichológiai szakemberhez irányítjuk.

/3. melléklet a 17/2013 (III.1.) EMMI rendelethez/

1. A nemzetiségi óvodai nevelés célja és feladata

- A nemzetiségi óvodai nevelés az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerését és elsajátítását, a kulturális hagyományok átörökítését és fejlesztését szolgálja.
- A nemzetiségi nevelés célja és feladata, hogy :
 - biztosítson anyanyelvi környezetet a gyermekek számára,
 - ápolja és fejlessze a nemzetiségi életmódhoz, kultúrához kötődő hagyományokat és szokásokat,
 - készítse fel a gyermeket a nemzetiségi nyelv iskolai tanulására,

- segítse a nemzetiségi identitástudat kialakulását és fejlesztését.
- A nemzetiségi nevelést folytató óvodában törekedni kell arra, hogy a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtése mellett, - figyelembe véve a gyermek nyelvismeretét, minél teljesebbé váljon a nemzetiség nyelvén folyó kommunikáció. Az óvodapedagógus a rendszeresen visszatérő kommunikációs helyzetekkel biztosítsa az utánzáson alapuló nyelvelsajátítást.
- A nemzetiségi kultúrkincsből és az anyanemzet kultúrájából (irodalom, zene, népi játék) tudatosan felépített tematika segítségével változatos módon szervezi meg a nyelvelsajátítást. A kialakult nyelvi szituációk függvényében, a természetes nyelvtanulási eljárásnak megfelelően rugalmasan alakítja csoportjainak heti és napirendjét.

2. A nemzetiségi óvodai nevelés megszervezése

- A nemzetiségi óvodai nevelés a gyermek óvodába lépésétől, az iskola megkezdéséig tart.
- A nemzetiségi óvodai nevelésben részt vevő óvodapedagógusnak beszélnie kell a nemzetiség nyelvét, ismernie kell a nemzetiség szellemi és tárgyi kultúráját, hagyományait, szokásait. Fontos feladata a kultúrkincs tovább örökítése.
- A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodában jellemzően a nemzetiség nyelvén kell szervezni a gyermekek óvodai életét. Törekedni kell arra, hogy a gyermekek gondozásában részt vevő felnőttek is ismerjék és használják a nemzetiség nyelvét.
- A nemzetiségi óvoda nevelő munkáját kiegészíti a családdal (szülőkkel, nagyszülőkkel stb.) a nemzetiségi intézményekkel, szervezetekkel való együttműködés, különösen a gyermekek nyelvi kultúrájának fejlesztése, a hagyományápolás és a nemzetiségi identitástudat megalapozása és fejlesztése terén.
- A nemzetiségi óvodai nevelést folytató óvodának a nemzetiségi kultúra és nyelv ápolását, segítő eszközökkel is rendelkeznie kell.
- Az óvoda környezete tükrözze a nemzetiség kultúráját, a nemzetiség életmódját, szokásait, hagyományait és tárgyi emlékeit.

3. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Vannak elemi ismeretei az őt körülvevő világról, felismer összefüggéseket.
- Probléma helyzetben törekszik a megoldás keresésére, szívesen kísérletezik.
- Képes időrendiséget felállítani.
- Néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni.
- Képről mesében beszél.
- Folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezi ki magát.
- Beszédének tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- Tud rövid történeteket, szöveget visszamondani.
- Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, gondolatainak érthető kifejezését.
- Minden magán és mássalhangzót tisztán ejt.
- A német nemzetiségi csoportokba járó gyermekek rendelkeznek a német nyelv alapszókinccsével, hétköznapi szituációs helyzeteket megértenek, ismerik valamennyi évszakhoz és ünnepkörhöz kötődő játék, dal, és mondókakincset. Érkezéskor – távozáskor német nyelven köszönnek és búcsúznak. Értik a rövid utasításokat - kéréseket és képesek rá német nyelven választ is adni.

VII. Az óvoda nevelési alapelvei – értékei – célkitűzései

1. Gyermekképünk

Független, önmagát ellátni képes, szorgalmas, kreatív, önálló gondolkodású, problémamegoldó, segítőkész, együttműködni képes, befogadó, toleráns ember formálása.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét. Nem ad helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.

Az óvodai nevelés szakasza a gyermek hároméves korában kezdődik, és addig az időpontig tart, ameddig a gyermek a tankötelezettség teljesítését meg nem kezdi.

Az óvodai nevelés a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére irányul, az egyenlő hozzáférés biztosításával.

A gyermeket - mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvoda kiegészítő szerepet játszik

Pedagógiai programunk az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások – beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is – együttesen határozzák meg. E tényezők hatásainak következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, önmagához képest fejlődjön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Hitvallásunk és célunk összehangolása sajátos, városunkban egyedüli pedagógiai programban öltött formát.

2. Óvodaképünk

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere, személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó - védő, szociális, nevelő – személyiség fejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Az óvoda három főszereplője, a gyermek, az óvodapedagógus és a szülő.

Az óvoda kiegészíti a család nevelési feladatainak ellátását. Óvodánk nyitott a szülők számára, betekintést nyerhetnek gyermekeik óvodai életébe, szülői értekezletek, fogadó órák, befogadás, közös programok, nyílt ünnepek alkalmával.

3. Az óvodai nevelés célja

Célunk az óvodás korú 3-7 éves gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlesztése, szem előtt tartva intézményünk óvó-védő, szociális funkcióját. Figyelembe vesszük az életkori és egyéni sajátosságokat, valamint az eltérő fejlődési ütemet. Külön figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekekre. Ezekkel egyidejűleg, a családdal együttműködve tervszerűen és tudatosan fejlesztjük azokat az értelmi és szociális képességeket, amelyek biztosítják a későbbiekben az iskolai beilleszkedést.

A gyermeki személyiséget elfogadás, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi. Nevelésünk lehetővé teszi és segíti gyermekeink személyiség fejlődését az egyéni képességek és készségek kibontakoztatását. Az alkalmazott pedagógiai módszereink a gyermek személyiségéhez igazodnak. Óvodai nevelésünk gondoskodik a szeretetteljes, érzelmi biztonságot nyújtó környezet megteremtéséről, a gyermeki szükségletek kielégítéséről. Óvodai nevelésünk biztosítja az esélyegyenlőséget a gyermekek nevelésében.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek, valamint a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeknek hátránycsökkentő pedagógiai attitűddel, inkluzív szemlélettel biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az integráció lehetőségét, az emberi jogok védelmét.

Óvodánk két német nemzetiségi csoportjában különös figyelmet fordítunk a nemzetiség nyelvének és kultúrájának megismerésére, elsajátítására és a kulturális hagyományok átörökítésére és fejlesztésére.

4. Az óvodai nevelés alapelvei

Az óvodai nevelésben alapelv, hogy:

- a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi
- b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását
- c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermekek személyiségéhez kell igazodniuk.

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű, az életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékról
- e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről, a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.
- Fontos, hogy óvodánk valamennyi dolgozójának magatartása modellértékű legyen a gyermekek számára és a gyermeki jogokat szem előtt tartva tevékenykedjünk.
- Fontos, hogy az óvoda valamennyi dolgozója barátságos, türelmes, őszinte, szeretetteljes legyen a gyermekekkel.
- A gyermekeket kereszt nevükön szólítsuk, bizalmas közléseiket tartsuk titokban. A pedagógiai etika minden dolgozóra érvényes!
- Az óvodai élet valamennyi területén minden gyermekre vonatkoztatva érvényesítsük az egyéni bánásmódot.
- Pozitív értékelésre törekedjünk, mellyel erősítjük a gyermekek helyes magatartását.
- A napi életszervezésnél figyelembe vesszük a gyermekek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését.
- Lehetővé tesszük a részképességekben elmaradt gyermekek felzárkóztatását.
- Szociális hátrányukat kompenzáljuk.
- Biztosítjuk a tehetséges gyermekek gondozását, kibontakozását.

- Az integrált nevelés lehetőségével elősegítjük a gyermekek egyéni szükségleteihez igazodó fejlesztést.

VIII. Az óvodai nevelés feladatai

Az óvodai nevelés feladatai egymással összefüggő, egymásra épülő és komplex módon ható tevékenységek, amelyek áthatják az óvodai nevelés rendszerét. E rendszerben megvalósuló feladatok biztosítják az óvodai nevelés céljának kiteljesedését.

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi, lelki és értelmi fejlesztése. Ezen belül:

1. az egészséges életmód alakítása,
2. az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
3. az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmód kialakulásának alapozó korszakában kívánunk olyan szokásokat és igényszinteket kialakítani és erősíteni, ami példakövető és kihat későbbi életvitelükre is.

Az óvodai nevelés rendszerében megvalósuló feladatok így módon biztosítják a nevelési céljaink kiteljesedését.

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló

nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;

- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó-, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.

Az egészséges életre nevelés, az egészség megtartására, megerősítésére történő felkészítés:

A 3-7 éves korosztályra jellemző fiziológiai, életkori sajátosságokat figyelembe véve tervezzük a gondozási tevékenységeket, a mozgásigény kielégítésének feltételeit, az egészség védelmét. Az egészség fejlesztő tevékenység során az egészségi állapot pozitív irányú változása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Az egészséges életmód, betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak megalapozása.
- Mozgásigény kielégítése, és a testi képességek fejlesztése.
- A gyermekek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- A környezet védelméhez kapcsolódó szokások kialakítása.

Az egészségfejlesztés területei:

- egészséges táplálkozás
- mindennapos testnevelés, testmozgás
- személyi higiéné
- testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
- a bántalmazás, erőszak megelőzése
- baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

1.1. Egészséges táplálkozás

Óvodánk étkeztetése, a 2015. január 1-től hatályba lépő 37/2014. (IV.30) EMMI rendelet alapján történik, mely előírja:

- a korcsoportonkénti energia és tápanyagszükséglet biztosítását,
- az adagolási előírás betartását,
- az ételek só és cukortartalmának csökkentését,
- az édességek fogyasztásának gyakoriságát,
- az élelmiszerek zsírtartalmának mértékét,
- diétás étrend biztosítását.

Bevezetésre kerültek az egészséges gabonafélék, mint a köles, a hajdina, a szezám, vagy az amaránt.

Bővült a választék, a só részleges kiváltása zöldségekkel történik. A szülők részére kóstolási lehetőséget biztosítanak.

Az óvoda és a pedagógus feladatai a helyzet javításáért:

- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgálja (várakozási időt kerüli).
 - Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítja.
 - Megkedvelteti az ízeket, intenzív rágásra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít.
 - Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismerteti meg a gyerekeket.
 - Fokozottan ügyel a táplálék érzékeny gyermekek diétájára (Az étkezést biztosító szerv, vagy a család biztosítja).
- Az óvónők a szülőkkel, támogatókkal közösen hetenként egy-két gyümölcs- és zöldség-napot szerveznek.
- Tanácsot adnak, hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki: Kerüljék a családi étkezés során a *haszontalan ételek és italok étrendbe állítását*, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólafeleket, a kekszet, a ropit, a chipset.
- Óvodai napirend keretében ismertetik meg az óvónők a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italféleségekkel.
 - A gyerekek őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg. Ismerkednek a gyümölcsökkel, zöldségfélékkel.
- Beszélgetnek a tej fontosságáról miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.

1.2. Mindennapos testnevelés, testmozgás

Az óvodapedagógus feladatai a mozgásigény kielégítése és testi képességek fejlesztése.

Változatos napi és heti rendben biztosítja a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését.

Minden nap szervez mozgástevékenységet (tornaszobában vagy udvaron). Heti 1 kötelező testnevelés foglalkozást vezet. Edzési lehetőséget a testnevelés, környezet, levegő, nap kihasználásával biztosítja.

Időjárástól függően napi 1-3 órát levegőn tartózkodást biztosít a fokozatosságot betartva. A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építi.

1.3.Személyi higiéné

Óvodapedagógus feladatai:

Tisztálkodás:

- A napirend keretei között elegendő időt biztosít a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.
- Tisztálkodási folyamatot megismerteti: helyes sorrendiséggel és technikával, egészségügyi szokásokkal.
- A tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítja a gyermekekben. A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújt. Fokozatosan kialakítja az önállóságot.

Öltözködés:

- Elegendő időt és szükséges segítséget biztosít az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében, a gyermek saját szekrényében.
- A megfelelő viselet kiválasztásában összefüggéseket tár fel a gyermekekkel az időjárás és tevékenységek között. Fokozatosan kialakítja az önállóságot.
- A szülőkkel való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot tesz.

Pihenés:

- Ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelően nyugodt pihenés feltételeit biztosítja, ellenőrzi a terem szellőztetését, az ágyak megfelelő elhelyezését (a lehető legnagyobb távolságban).
- A gyermekek elalvását segíti biztonságot adó szokásrendszerrel, pl. mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, puha tárgyakkal.

- Pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez igazítja.
- Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik, általában havonta és a gyermek minden megbetegedése alkalmával.

Egészséges tiszta biztonságos környezet megteremtése higiénias szabályok kialakítása:

- Az óvadás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés a higiénias szabályok betartatása a gyermekkel.
- A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeli, szükség esetén kezdeményezi javítását, cseréjét. Különösen az udvari, vagy játszótéri játékoknál, sétán felhívja a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, biztonságos közlekedés szabályaira, kirándulásra szülői segítséget kérhet.
- A gyermekek szüksége szerint (szülők bevonásával) speciális szakemberek bevonásáról gondoskodik, az óvoda orvosa, fogorvosa, védőnője, szakszolgálatok segítségével.
- A Szakértői Bizottság logopédusával konzultál, aki hetente kétszer tart foglalkozásokat óvodánkban. A nevelési év elején a logopédus felméri a beszédhibás gyermekeket, s az órarendjében a fejlesztő foglalkozásokat megtervezi.
- A Szakértői Bizottság pszichológusával, egyéb szakemberével kapcsolatot tart, aki évi rendszerességgel megvizsgálja a fejlődésben akadályoztatott gyermekeket, javaslatot ad az egyéni bánásmódra és a fejlesztésre, valamint speciális pszichológiai terápiára fogadja őket. Az óvodapedagógus a javaslatokat beépíti az egyéni fejlesztő munkába.

1.4. Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára.

A dohányzás ártalmainak elemzésére szolgáló szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk:

- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (lebarnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.), értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erő kifejtés, sok mozgás.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, "talponállók", ivók, vendéglők külső képe, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
- Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkémiények füstje. Ismeretek összefoglalása a dohányzás ártalmairól: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt, kellemes-e a füstös levegőjű teremben tartózkodni, hogyan védekezzhetünk ellene (szabad levegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).

A szabad beszélgetések mellett a szabadidő kitöltésének (nevelési lehetőségének) egyik legjobb alkalma: a mesélés. A dohányzást megelőző magatartásra nevelésnek is egyik eszköze az olyan mese, amely az állatvilághoz, a növények életéhez vagy a gyermeki élethez kapcsolja a nem-dohányzó magatartás szépségeit.

1.5.A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek:

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét. Súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet.

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja.

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek védelme, nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben különös kötelessége, hogy közre működjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek, tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

Különös figyelmet fordítunk az 1-es típusú diabétesszel élő gyermekek speciális gondozására, a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek támogatására, valamint az allergiás és anafilaxiára hajlamos gyermekek ellátására.

(A speciális eljárásrend tekintetében az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzatában foglaltak az irányadók.)

1.6.Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

Alapelvek:

Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások; egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekek megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felnőtt értesítése, szükség esetén mentőhívás), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében. Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

Általános előírások

Védő-óvó előírás:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás,
- a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások,
- a tilos és az elvárható magatartásforma meghatározása, ismertetése.

A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni. Az ismertetés ténye és tartalma a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.

Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ –ben kerültek rögzítésre.

Az elsősegély doboz az irodában és minden óvodai csoportban megtalálható.

Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Kultúráltan étkezik
- Helyesen használja az evőeszközöket
- Önállóan használja a vécét
- Önállóan és helyesen mos kezet, száját öblít
- Szükség szerint használja a zsebkendőt

- Helyesen, megfelelő sorrendben öltözködik, vetkőzik, ruháját helyrerakja
- Szívesen kezdeményez mozgásos játékokat, szívesen vesz részt benne
- Az egészségfejlesztés szempontjait, alapjait ismeri

2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

- Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.
- Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy
 - a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék;
 - a gyermek és az óvoda alkalmazottai, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
 - az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
 - az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kultúrán alapuló értékrend, a hazaszeretet, a szülőföldre és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

2.1.A befogadás

Cél:

Olyan módszerek eljárások alkalmazása, amelyek megkönnyítik a gyerekek alkalmazkodását a megváltozott körülményekhez, biztonságot, és nyugalmat adnak.

Megkönnyíteni a szülőktől való elválást, biztosítani a folyamatosságot a bölcsődéből érkezőknél.

Megismertetni a gyerekeket új környezetükkel, eközben érzelmi bázist találjanak bennünk, óvónőkben. Az óvodás korú gyermek legfőbb igénye az érzelmi biztonság, melynek alapja a szeretet. A pedagógus, pedagógiai asszisztens és a dajka segítőtársa a gyermeknek, mely kapcsolatot a pozitív érzelmi töltés jellemezze, a gyermeket kiegyensúlyozott szeretetteljes légkör vegye körül. Minden egyes gyermeknek éreznie kell, hogy a felnőtt ott van a háttérben, bármikor hozzá fordulhat segítségért. **Montessori megfogalmazásában a szeretet a kreativitás forrása.**

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek érzelmi biztonságának kialakítása, folyamatos befogadás.
- Az óvónők és szülők kapcsolatának kiépítése, az óvónő és gyermek érzelmi kapcsolatának megalapozása.
- Az első szülői értekezlet keretében az óvoda napi életéről tájékoztatást ad a szülőknek. Bemutatja az óvodai nevelés törekvéseit.
- Megbeszéli az óvodakezdés ütemezését, ismerteti, hogy kit, mely napokon hoznak be először az óvodába. Megbeszéli az átadás, búcsúzás körülményeit is. Ezzel a szülők előkészítő munkáját támogatja.
- A csoportvezető párok közösen készülnek az új gyermekek fogadására: a csoportszobák berendezése, dekorálása, játékok előkészítése, óvodai jelek elkészítése, a környezeti feltételek biztosítása.
- A családi környezetből érkező gyerekek szüleinek az óvoda megismertetése különösen fontos, mert első alkalommal találkoznak a gyermek közösségben történő nevelésével.
- A csoportokba már járó gyermekeket felkészíti az újonnan érkezők fogadására.

- Az óvoda vonzóvá tételével minden kisgyermekkel érezteti, hogy várta már, és örül az érkezésének. Kiemelt figyelmet fordít arra, hogy pozitív érzelmi hatások ériék őket már az előzetes óvodalátogatásuk során is. Az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek, gyermek – pedagógiai asszisztens kapcsolatot pozitív attitűd jellemezze az első pillanattól.
- Az „szülős beszoktatás” során a gyermek eddigi fejlődési jellemzőit megismeri, a szülő tájékoztatása alapján. Az elválást megkönnyíti azzal, hogy addig itt maradhat a biztonságot nyújtó hozzátartozó, amíg a körülmények ezt igénylik.
- Szeretetteljes óvónői magatartással, fokozott törődéssel, az egyéni bánásmód érvényesítésével alakítja érzelmi kötődésüket. Engedi, hogy a gyerekek kedvenc játékaikat vagy a szívükhöz nőtt kedves holmit magukkal hozhassák, sajátos szokásaikat elfogadja.
- Barátságának elfogadtatása által az óvodai élet megkedveltetésére törekszik. Közös játékokat, élményeket és tevékenységeket biztosít, amelyekben szívesen vesznek részt az új gyermekek is. Kooperatív magatartással a gyermekek beilleszkedő-, és alkalmazkodó készségét erősíti. Az egyes gyermekek szokásainak alakításával, érzelmi kötődéseknek segítségével a meghitt kapcsolatok kiépítésére törekszik.

A befogadás időszakában megfigyeli, hogy:

- a gyermek miként fogadta el az új környezetet,
- hogyan reagált a szülőtől való elválásra,
- magára talált-e a játékban,
- hogyan alakult a kapcsolata az óvónővel,
- hogyan illeszkedett be az óvodai élet ritmusába,
- mi okozott számára örömet vagy nehézséget,
- hogyan reagált a társakra.

A megfigyeléseket írásban rögzíti.

2.2. Szerepünk a gyermekek érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelésében

Cél:

Derűs, vidám, élményekben gazdag, szeretetteljes érzelmi biztonságot nyújtó, kiegyensúlyozott óvodai légkör és kapcsolatrendszer alakulása, amelyben a gyermekek jól érzik magukat, és lehetővé válik pozitív tulajdonságaik minél teljesebb kibontakozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ♥ A gyermekek közötti kapcsolatrendszer bővítése, társas szükségleteik kielégítése.
- ♥ A szociális érzékenység fejlesztése.
- ♥ Az erkölcsi és akarati tulajdonságok alakítása.
- ♥ Fontos szerepet tulajdonít mintaadó személyiségének és irányító tevékenységének. A közte és a gyerekek között létrejövő érzelmi kötődésre építve saját maga modell értékével hat és teremti meg a feltételeket a gyermekek között kialakuló őszinte, biztonságos, toleráns egymás mellett éléshez.
- ♥ Az óvodapedagógus-gyermek, pedagógiai asszisztens – gyermek, dajka-gyermek és gyermek-gyermek kapcsolatot a pozitív attitűd jellemezze. Az intézmény összes alkalmazottjával mintát ad a kommunikációra, bánásmódra. Arra törekszik, hogy gyermekkel igazságosan és differenciáltan, egyéni sajátosságaihoz igazodva bánjon, találja meg a gyermekben azt az egyedi képességet, megnyerő tulajdonságot, mely a fejleszthetőség alapját képezi.
- ♥ A gyermekkel megéretteti, később elfogadtatja mit, miért tart helyesnek, illetve utasít el.
- ♥ Kialakítja a társakkal való együttjátszás, egymáshoz való alkalmazkodás normáit.
- ♥ A gyermekeket a különbözőségek elfogadására és tiszteletére neveli. Az együtt játszó barátok és kisebb csoportok között segíti az együttműködést. Együtt örül a közös óvodai eseményeknek, ünnepléseknek. A társas együttélés szokásait, szabályait fokozatosan megismerteti.
- ♥ Az én tudat alakulását és az én érvényesítő törekvést segíti. A gyermek önmagához való viszonyát, énképét, önismeretét, önértékelését, önirányító képességét fejleszti.
- ♥ A társak elfogadását, a társas viselkedés megtapasztalását, a kulturált érintkezési formák megismertetését, gyakoroltatja.
- ♥ Kialakítja a gyermekek pozitív érzelmi viszonyulását az óvónő által közvetített szabályokhoz, értékekhez és a fejlesztő tevékenységekhez.
- ♥ A gyermekek erkölcsi tulajdonságát fejleszti a nevelési helyzetek tudatos kihasználásával, az óvodai élet helyes szervezésével. Udvariasság, önzetlenség tulajdonságát alakítja a felnőttek mintaadásával, a természetes élethelyzetek tudatos felhasználásával.
- ♥ A gyermekek akaratát fejleszti a pozitív erkölcsi érzelmek kialakításával, a szabálytudat erősítésével, a játéktevékenység és versenyjátékok során, a különböző feladathelyzetekben, a munka jellegű tevékenységekben.

- ♥ A változatos, érdekes és játékos feladatok végzése közben önállóságot, önfegyelmet, önbizalmat, önbecsülést fejleszt.
- ♥ A kitartást, pontosságot, feladattudatot, szabálytudatot, önértékelést alakítja.
- ♥ A társas együttélés szabályait, szokásait gyakoroltatja a csoport fejlettségi szintjén. Szükség esetén speciális szakemberek bevonását kezdeményezi (pl. nehezen szocializálható, hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermek).
- ♥ Megismerteti a gyermekekkel a lakóhely szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, és a szülőföldhöz, a családhoz való kötődés alapja.

2.3. Az értékelés és jutalmazás

Cél:

A gyermek helyes megnyilvánulásainak kialakítása, pozitív motiváció biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

Az értékelést fontos személyiség és közösségalkotó tényezőként alkalmazza. Az óvodában a pozitív értékelés az elsődleges: a jutalmazás és ennek előlegezett formája, a biztatás. Ezzel erősíti leginkább a gyermek helyes megnyilvánulásait, és ezzel alakítja ki a pozitív motivációkat.

A gyermekek szöveges, átfogó értékelését az óvodapedagógusok elvégzik évente minimum két alkalommal a gyermekenként vezetett személyiség lapon, méréseik alapján.

A gyermekek jutalmazásának elvei és formái: Az óvodában alkalmazott jutalmazás a verbális és nonverbális kifejezések, és kommunikációs eszközök, érzelmek kifejezése, kiemelt-megtisztelő feladatadás, kedves tevékenység biztosítása. A jutalmazás mindig konkrét, a gyermek számára érthető, a társak számára is motiváló hatású. Tárgyi jutalmazást nem alkalmaz.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Jól érzi magát az óvodában csoporttársaival, a csoportban dolgozó felnőttekkel.
- Elfogadja és tiszteli a gyermekek különbözőségeit.
- A csoport kialakult szokásrendszerét betartja.
- Önbizalma megfelelő.
- Feladat és szabálytudata kialakult.
- Konfliktushelyzetben társaival egyezkedik.

- Az udvariassági formák betartásával kommunikál.
- Tiszteli, becsüli szülőföldjét.

3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

- Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelés egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.
- Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése, valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

IX. Az óvoda szervezeti és időkerete

1. A csoportok megszervezése

Óvodánk minden csoportja heterogén összetételű, vegyes életkorú csoport. A gyerekek csoportba sorolásának szempontjai: életkorbeli különbségek csökkentése, életkori 1/3 arány megtartása, testvérek együttnevelésének biztosítása.

A nehezen nevelhető vagy speciális fejlesztési igényű gyermek csoportbeli elhelyezésénél alapvető szempont a pedagógusok arányos terhelése, hogy elegendő ideje legyen az egyéni fejlesztésre (max. 1-2 fő/csoport).

1.1. A napirend kialakításának alapelvei

- A gyermekek életkor szerinti összetétele alapján eltérnek a szükségleteik, differenciáltan biztosítjuk a tevékenységekhez szükséges időtartamot.
- A tervszerű, összehangolt tevékenységekkel elkerüljük a felesleges várakozásokat, a tétlenséget, a kapkodást.
- Minél hosszabb, nyugalmas és tartalmas játékidőt biztosítunk.
- A tisztálkodás és öltözködés végzéséhez, az egyéni szükségleteknek megfelelő időtartamot biztosítjuk.
- Az étkezésre az egyéni igények, szükségletek szerinti időtartamról gondoskodunk
- A gyermekek alvási—pihenési igényének figyelembevétele

1.2. A napirend felépítése

Érkezéstől az udvari játékig:

- A gyermekek érkezése, fogadása.
- Játéktevékenység.
- Játékos tanulás csoportos, mikrocsoportos és egyéni foglalkozási formák alkalmazásával.
- Tízórai, gondozási teendők ellátása.
- Montessori eszközökkel való fejlesztés.
- Csendjáték, beszélgető-kör, hagyományok ápolása, születésnapok megünneplése.
- Élményszerző séták, kirándulások, közös megfigyelések. - Szabad, mozgásos játék az udvaron.

Udvari játéktól az ébredésig:

- Naposi munka feladatainak elvégzése.
- Ebéd, gondozási teendők ellátása.
- Pihenés-alvás előtti mese, altatódal.
- Alvás-pihenés folyamatos ébredés.

Ébredéstől hazaindulásig:

- A csoportszoba rendjének helyreállítása.
- Uzsonnázás, gondozási teendők ellátása.
- Játékos egyéni képességfejlesztés.

- Játéktevékenység.
- Szabad, mozgásos játék az udvaron.
- Találkozás a szülőkkel, rövid információcsere a gyermek fejlődéséről, magatartásával kapcsolatosan szükség esetén.

1.3. A közösségi programok szervezése, ünnepek és hagyományok

Az ünnepek, megemlékezések szervezését a gyermekek személyiségfejlődésében fontosnak tekintjük, mert az érzelmi nevelés és szocializáció terén kiemelkedő hatást fejtenek ki. E jeles események szervesen illeszkednek a tervezett nevelési folyamatokba, melyeket a szülők közreműködésével, segítségével, részvételével készítünk elő, illetve bonyolítunk le. Ünnepeinket az aktuális előkészületek jellemzik, érzelmi, hangulati ráhangolódással, ajándék készítéssel, az óvoda dekorációjának elkészítésével.

- **Nemzetiségi nap**

Német dalokkal, mondókákkal, dalos körjátékokkal német nemzetiségi népviseletben lépünk színpadra és találkozunk a környéken élő más kisebbségi népekkel, mint a horvátok, a szlovének vagy a romák. Megkóstoljuk ételeiket, megismerjük a szokásaikat, táncukat, zenei kultúrájukat.

- **Szüreti mulatság**

A gyerekek megismerhetik a mustkészítés alapjait, szőlőpréselés, must kóstolás, őszi dalos játékok felelevenítése.

- **Őszi kirándulás**

- **Szent Márton hét – Sankt Martin Fest**

Szent Márton Szombathely, szülötte. Megismerkedünk életével, ápoljuk a Szent Márton napi hagyományokat magyarul és németül egyaránt. Libanézás, libazsíros kenyér kóstolás, lampionos felvonulás.

- **Mikulás**

A Mikulás az ajándékot személyesen adja át a gyermekeknek és egy-egy dicsérő, személyre szóló gondolatot mond, akik alkalmi versekkel, énekekkel köszöntik.

- **Karácsony**

Az adventi előkészületekkel, gyertyagyújtással fokozzuk a várakozás érzelmi hatásait. Az óvoda játékeszköz bővítését ez időre tervezzük, így minden csoport játékokat talál a feldíszített

közös fa alatt. Énekekkel, versekkel, betlehemezéssel ünneplünk. Adventi kézműves délután a szülőkkel.

- **Kiszézés, villózés**

Kiszebáb készítés, kiszebáb égetés, - télkergető, zöldág járás.

- **Egészség hét**

Az egészségmegőrzéssel kapcsolatos információszerzést szolgálja. (Vakok, vakvezető kutyák, gyengénlátók, mozgássérültek meghívása.)

- **Farsangi hét**

Jelmezben zajló zenés, táncos esemény, aktuális versekkel, énekekkel, tréfás játékokkal kiegészítve.

- **Március 15.**

Ünneplése változatosan, csoportonként más-más módon és időjárástól függően zajlik: PL: látogatás a Petőfi szobornál virágelhelyezéssel, megemlékezés a csoportban versekkel, énekekkel. Közös ünneplést is szervezünk, huszár mutatkozik be a gyermekeknek.

- **Húsvét**

Az előkészületek során a leggyakoribb a különböző technikákkal készített tojások, egyéb szimbólumok készítése. Húsvét utáni napon locsolkodás.

- **Anyák napja**

A köszöntőt az év során megismert versekből, énekekből, dalos játékokból állítjuk össze. Ez alkalomra minden gyermek ajándékot készít édesanyjának és a köszöntés egyénileg történik a meghittség megteremtése érdekében. Szülőkkel közösen ünnepeljük.

- **Gyermek-hét**

Változó események szervezése: pl. kirándulás, versenyjátékok, kézműves programok. Lehetőség szerint közös udvari program bábszínházzal, koncerttel, játékonysági vásárral.

- **Évzáró**

Az évzárói műsor a nevelési év során tanult dalokból, mondókákból, versekből, körjátékokból áll össze. Figyelünk arra, hogy a gyerekek egyéni megnyilvánulására is lehetőséget adjunk.

- **Nyári kirándulások**

- **Születésnapok ünneplése**

Általában gyertyagyújtás, éneklés, verselés, mesemondás után az óvónők által készített apró játékkal ajándékozza meg a csoport az ünnepeltet. Az ünnepelt csomagolt aprósüteménnyel, kínálhatja meg társait.

X. Az óvodai élet megszervezésének elvei

1. Személyi feltételek

- Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
- Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.
- Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.
- A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.
- A felekezeti, illetve egyházi óvodák munkatársai számára meghatározó a lelkiség szerinti bánásmód, nevelés- és műveltség tartalom biztosítása.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

A személyi feltételek helyi megvalósulása:

Nevelőmunkánk kulcsszereplője az óvodapedagógus. Elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára. Fontosnak érezzük a „Montessori” mintát, miszerint az óvodapedagógus gyakran húzódik háttérbe, nem harsány, hagyja a gyermeket kibontakozni, de közbe tud lépni, amikor szükség van rá. Az óvodapedagógusok és a nevelést segítő munkájának összehangoltsága szükséges az eredményességhez. Hat csoportos óvodánkban csoportonként 2 óvónő összehangolt munkája folyik, és látja el a minket választó szülők gyermekeinek nevelését és felkészítését a zökkenőmentes iskolakezdésre. A nevelőtestület nagy része speciális szakmai ismeretekkel rendelkezik, emberileg és szakmailag

egyenként összetartó csapatot alkot. Nyugdíjba vonuló kolléganőink helyére felvett új óvodapedagógusainkat igyekszünk nagy körültekintéssel kiválasztani. A nevelőtestület innovatív, nyitott az új ismeretek, módszerek befogadására. Az óvodánkban folyó belső továbbképzések alapját a bemutató foglalkozások, a beszámolók, a munkaközösségi foglalkozások adják, ezek részét képezik az éves munkatervnek, és segítik az óvodapedagógiai változásokkal történő lépéstartást.

Fontos a nevelőtestület önálló alkotó óvodapedagógiai munkájának segítése és értékes szakmai ötletek közkinccsá tétele, valamint az új kolléganők óvodánk közösségébe való beilleszkedésének támogatása.

A bemutató foglalkozásokon való részvételi lehetőség igény és érdeklődés szerint, kölcsönös betekintési alkalmat ad egymás nevelőmunkájába.

Óvodapedagógusaink nagy része Montessori szaktanfolyammal rendelkezik, a német nemzetiségi csoportokban nemzetiségi óvodapedagógusok látják el a nevelő munkát és intézményünk fejlesztő pedagógusainak száma is megfelelő.

Az óvodapedagógusok közvetlen nevelést segítő munkatársai a pedagógiai asszisztensek és a dajkák.

Az intézményben 2 pedagógiai asszisztens, csoportonként pedig 1 dajka segíti a pedagógusok munkáját. A pedagógiai asszisztensek úgynevezett forgó rendszerben dolgoznak, mindig abban a csoportban, ahol éppen szükség van a segítségre.

Munkájukat a gyerekek napirendjéhez igazítva, az óvodapedagógusok irányítása mellett végzik. Feladatkörüket a munkaköri leírás részletesen tartalmazza.

Az alkalmazotti közösség tagjaitól is elvárjuk, hogy munkájukkal, magatartásukkal, személyes példájukkal segítsék megvalósítani nevelési feladatainkat:

Ismerjék meg nevelési elveinket, csoportjaik nevelési terveit, működjenek együtt az óvónőkkel. Aktívan vegyenek részt a csoport életében.

Ismerjék meg a csoportjuk napirendjét és a csoporton kívüli feladataik végzésével a gyermekek napirendjéhez alkalmazkodjanak.

Munkájukban mutakozzon meg a gyermekek szeretete, elfogadása, tisztelete.

Kulturált magatartással és beszédmintával segítsék a gyermekek nevelését.

2. Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy az szolgálja a gyermek biztonságát, kényelmét, megfelelően változó testméretének, biztosítsa egészsége megőrzését, fejlődését. A gyermekek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt. Tegye lehetővé mozgás- és játékgigényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, lehetőleg természetes anyagokkal vegye körül. A gyermekek által használt játékokat, eszközöket számukra is hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.

A tárgyi feltételek helyi megvalósulása:

Óvodánk jelenlegi épületét 1972-ben építették. Az évek folyamán igyekeztünk reformálni a helyiségeket, az épületben található szolgálati lakást is óvodai célra hasznosítottuk. Így lett logopédiai - felzárkóztató szobánk, nyelvi laborunk, szertárunk.

Később kialakításra került az épület földszintjén egy tornaterem és a sószoza, mely az egészség megőrzését szolgálja.

Tornatermünk felszereltsége jónak mondható, szinte minden modern tornaeszköz adott a fejlesztő pedagógusok mozgásfejlesztő munkájához.

Intézményünk rendelkezik a Pedagógiai Programunk megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

Csoportszobáinkat igyekeztünk a lehetőségeinkhez mérten a legmodernebb bútorzattal és eszközrendszerrel ellátni. Minden csoportban megtalálható a Montessori eszközrendszer valamennyi eleme, adott a lehetőség a kézművességre és a két németes csoportban német nyelvű könyvekkel, társasjátékokkal és hanganyaggal egészül ki a repertoár. A csoportszobák nagy részének berendezési tárgyai többségükben fel lettek újítva, amely a gyerekeknek esztétikai élményt, kényelmet és biztonságot jelent. A csoportszobai játékok vásárlásánál fontos szempont az igényesség, valamint a pedagógiai munkához szükséges fejlesztő játékok beszerzése.

Tekintettel arra, hogy óvodai nevelésünkben fő cél a Montessori pedagógia, a nemzetiségi nyelvi nevelés, valamint a hagyományörzés, az alkalmazható eszközök kiválasztásánál elsősorban ezekre figyelünk.

Beszereztünk egy égetőkemencét, melynek rendszeres használata sok sikerélményt nyújt a fazekasság mesterségével ismerkedő gyermekeinknek.

Óvodánk jó adottságú, nagy, árnyas udvarral rendelkezik, ahol a gyerekek városi szinten jó levegőjű, nyugodt környezetben tölthetik mindennapjaikat, nyáron pedig ivókút gondoskodik a folyamatos folyadékbevitelről. A gyermekek mindennapos mozgását nagyban elősegíti az OVI-SPORT pálya. A pálya mérete igazodik az óvodás gyermekek életkori sajátosságaihoz. Nemcsak a foci, hanem a kézilabda, röplabda, kosárlabda rávezető gyakorlatait is sikerrel tudjuk alkalmazni. A hozzá kapcsolódó színes esztétikus eszközrendszer megfelel a XXI. század kihívásainak.

Elveink a Montessori eszközök kiválasztásánál:

- Biztosítsák az önálló tevékenységet, a gyermeki kíváncsiságot.
- Olyan felhívó jellegűek legyenek, melyekkel tevékenykedve sok saját tapasztalatot gyűjthetnek a gyermekek.
- Az eszközök ne az ismeretek mennyiségét biztosítsák, hanem a képességek fejlesztését.

Elveink a német nemzetiségi neveléshez szükséges eszközök kiválasztásánál:

- A nemzetiségi kultúra megörökítésére, audiovizuális eszközök biztosítása.
- A nemzetiségi népismeret, tárgyi, szellemi, örökségének megőrzése, - népi mesterségekhez, zenei múlthoz kapcsolódó eszközök beszerzése.
- Könyvek, hanganyagok, egyéb segédanyagok.

Elveink a népi kismesterségeket megőrző nevelésünkhöz szükséges eszközök kiválasztásánál:

- Eszközök beszerzése a kismesterségeket őrző technikákhoz.
- Jeles napokhoz fűződő eszközök beszerzése (termékek, növények, textíliák).
- Könyvek, segédanyagok a népi kismesterségek ismertetéséről.

3. Az óvodai élet megszervezése

- A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
- A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, a játék kitüntetett szerepe. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
- Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést segítő munkatársakkal.
- Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, élőlávas mese és közösségi játékelmény biztosításával.
- Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.
- A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előre haladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

- A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.
- A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.
- A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

4. Az óvoda kapcsolatai

- Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt biztosítja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család terem meg. Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családi hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, az együttműködés során érvényesíti a családközpontú intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.
- Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és az egyéni szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.
- A felekezeti, illetve egyházi óvodák kapcsolatot tartanak az adott egyházi intézményekkel.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.

- A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda nyitott a külhoni magyar óvodákkal való együttműködésre, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

XI. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

Az alapvető célkitűzést és feladatrendszert a következő tevékenységrendszerben valósítjuk meg:

1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad - képzettársításokat követő szabad játékfolyamat - a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységsszervezésben is meg kell mutatkoznia.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt -a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült kreatív gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő

tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Fontos szerepet tulajdonítunk Maria Montessori fejlesztő hatású eszközrendszerének.

1.1. A Montessori eszközrendszer

Maria Montessori egyedülálló eszközrendszert alakított ki, amely rengeteg tapasztalatszerzésre ad lehetőséget. A mindennapi gyakorlatba is nagyon sok eszköz átkerült, amelyekről sokan nem is tudják, hogy tőle származnak. Az eszközök szépek, jó kézbe venni őket, szinte vonzzák a gyermekeket.

A gyermekek koncentrációját megkönnyíti, hogy egy helyen csak egyféle eszköz lehet. Mindig be kell mutatnunk az eszköz használatát.

- Gyakorlati élet teendőit előkészítő eszközök
- Érzékelést fejlesztő eszközök
- Írást, olvasást előkészítő eszközök
- Matematikai gondolkodást fejlesztő eszközök
- Kozmikus nevelés eszközei

1.2. A fejlesztő játékok és a Montessori eszközök:

Azokat a játékokat soroljuk ide, amelyeket meghatározott céllal fejlesztettek ki. Lehet ez ismeretszerzés, mint pl. állat vagy virágképek párosítása, autós kvartett, lehet a gondolkodás fejlesztése, mint a különböző logikai játékok, lehet az összeillesztés és megfigyelés, mint a puzzle-k egymásba illeszthető formák, stb.

Csoportjainkban minden szép és átgondolt fejlesztő játékeszközt alkalmazhatunk, legfontosabbak azonban a Montessori eszközök.

A Montessori eszközökkel szemben támasztott általános követelmények:

- Legyenek szépek – anyagukban és színükben, hogy ez által is motiválják a gyermekeket cselekvésre.
- Meghatározott ismeret vagy képesség alakítását segítsék elő.
- Exponáljanak mindig valamilyen problémát, tartalmazzák a megoldás kontrollját, mert ez által a gyermekek maguk vehetik észre tévedésüket és így azt maguktól javíthatják ki.

- Montessori a foglalatosságot az eszközökkel „munkának” nevezi, mi azonban tudjuk, hogy ez játék az óvodás gyermekek számára. Örömeiket lelik bennük és fejlesztő tartalmuk egyértelmű.
- Montessori az eszközök kifejlesztésénél abból a tapasztalatból indul ki, hogy a gyerekek szeretnek mindent megismerni, megnevezni. Ugyanakkor, amit meg akarnak ismerni, azt szeretik megtapogatni, megfogni.
- A másik meggyőződés, amely Montessorit az eszközök kialakítására készítette az a felismerés, hogy biztos tudást szerezni csak saját tapasztalat alapján, cselekvéssel lehet.

Montessori szerint a gyermeket nem a pedagógus tanítása, hanem a saját cselekvéssel szerzett tapasztalat vezeti el a biztos tudáshoz, fejleszti képességeit. Nem a tudás mennyisége a fontos, hanem a képességek fejlettsége. Az eszközök segítségével a gyermek megismeri a világ tulajdonságait, tiszta fogalmakat alkot, életkorának megfelelően. Konkrét tapasztalat alapján fejlődnek képességei, gondolkodási műveleteket végez eleinte az eszközökkel, és azok által eljut az összefüggések felismeréséhez, kezét előkészíti a finommotorikus mozgást kívánó írásra.

- A játék az eszközökkel nem helyettesíti, hanem megkönnyíti a világ megismerését. Az eszközökkel megtapasztalja és rendszerezi, amit maga körül lát.

Felfedezi az összefüggéseket és ebben nagy örömét leli, ugyanakkor maga is fejlődik újonnan megszerzett képességeinek, tudásának is örül. A gyermek tevékenysége által önmagát fejleszti és ez a fejlődés öröm számára. A manipulálás az eszközökkel örömet hozó játék, de mivel képességei fejlődnek, a tanulás is öröm számára.

- Az óvónő minden egyes eszközt bemutat a gyermekeknek, egyenként vagy néhány gyermeknek egyszerre. Az azonos területre kifejlesztett eszközök egymásra épülnek, egymás után ajánlatos bemutatni a gyermekeknek. Az óvónőnek biztosítani kell, hogy a gyermekek az eszközöket annyiszor vehessék elő, és addig játsz hassanak velük, ameddig csak kedvük tartja. Tevékenységük során összehasonlítanak és különbséget tesznek, meghatározott szempont szerint párosítanak, sorokat alkotnak. Így nemcsak egyféle képességet fejlesztenek, vagy egy meghatározott ismeretre tesznek szert, hanem mindig újra és újra gyakorolják ugyanazokat a gondolkodási műveleteket. Játék során a feladatokat eleinte vak próbálkozással, több – kevesebb ismételten után, pedig biztos tudással oldják meg. Sokszor többféle eszközzel egyszerre játszva újabb kombinációkat

találnak ki. Ezek a jelenségek a gyermekek gondolkodásának önállóságát, fantáziájuk fejlődését jelzik.

Eszközök a kiterjedés érzékelésének fejlesztésére

- **A hengersorok**

Négy fahasáb, mindegyikben 10 kis fogantyúval ellátott kiemelkedő henger van. Az első hasábban a hengerek egyforma vastagok, de a magasságuk változik.

A másodikban a hengerek egyforma magasak, a vastagságuk növekvő.

A harmadikban a magasságuk és a vastagságuk egymással egyenes arányban változik, tehát a legvastagabb a legmagasabb, a legvékonyabb a legalacsonyabb.

A negyedik hasábban a hengerek vastagsága és magassága egymással ellentétesen változik, tehát a legmagasabb henger a legvékonyabb, a legvastagabb henger a legalacsonyabb.

Ezzel az eszközzel tapasztalják meg leginkább a gyerekek a kiterjedést.

Hengersorok kontrollja: Ha pontosan dolgozott, minden henger a helyére kerül a játék befejeztével. Ha csak egyszer is tévedett, akkor egy vagy több hengernek nem lesz helye, vagy az üresen maradt lyukba nem fér bele a megmaradt henger.

- **A rózsaszín torony**

Tíz növekvő nagyságú kocka, a legnagyobb éle 10cm, a legkisebbé 1cm. A kockák élei mindig 1cm – el növekednek. Mindig a legnagyobb kockával kezdünk, és felépítjük a teljes tornyot.

A kontroll: ha pontosan építettük fel a tornyot, minden kocka mellé minden oldalon el tudjuk helyezni a kisujjunkt.

Alkalmuk van gyakorolni a kockasor segítségével a különböző fogalmakat, kicsi – nagy, kisebb – nagyobb, stb. A gyerekek sokszor játszanak toronyépítést, új variációkat találnak ki, gyakran előfordul, hogy a barna hasábsorral is kombinálják.

- **A barna hasábsor**

Tíz db. 20cm hosszú, különböző vastagságú négyzetes hasáb. A legvastagabb négyzetének éle 10cm, a legvékonyabbé 1cm. A gyerekek ezekkel a hasábokkal ugyanúgy játszanak mint a kockákkal, mindig kiválasztják a legvastagabb hasábot, körülsimítják, majd leteszik egymás után. Végül egy szép szabályos lépcsősor lesz.

Kontroll: ha jól dolgoztak, akkor bármelyik hasábra teszik rá a legvékonyabb hasábot, az ugyanolyan magas lesz, mint az utána következő. A barna hasábsor segítségével olyan fogalmakat tanulnak meg, mint keskeny – vastag, keskenyebb – vastagabb... stb. Nagyon jól kombinálható a rózsaszín toronnyal.

- **A piros rudak**

Tíz piros rudunk van. A legrövidebb 1 dm, hosszúságuk dm-enként nő, a leghosszabb 1m. Vastagsága mindegyiknek 2 cm. A gyerekek a rudakat a szőnyegen összekeverhetik, majd hosszúságuk szerint, orgonasíp szerűen sorba rakják. Olyan fogalmak tanulására szolgál, mint a rövid – hosszú, rövidebb – hosszabb. Örülnek a gyerekek, ha a rudakat sikeresen egyforma hosszúvá teszik. Számolás nélkül tapasztalatokat szereznek a számsor felépítéséről, megalapozza a tízes bontást, illetve a kiegészítést tízre.

A színérzékelést fejlesztő eszközök

- **Szín párok**

Feladat, az azonos színűek kiválasztása, megnevezése, párosítása

- **színárnyalatok**

Egy rekeszes dobozban, a színek 7 – 7 árnyalatát találjuk, a legvilágosabbtól a legsötétebbig. Sugáralakban rakják ki a gyerekek árnyalataik szerint, a legvilágosabbtól a legsötétebbig. Nehéz feladat számukra, hiszen az árnyalatok megkülönböztetése, komoly odafigyelést igényel. A színérzék fejlesztésén túl, az összehasonlítás, a soralkotás gyakorlása, az esztétikai érzék fejlesztése a cél.

Eszközök a tapintás fejlesztésére, finomítására

- **Durva és sima táblák**

Tapasztalás útján ismerkednek a gyerekek a durva és sima fogalmával. Feladat az azonos minőségű anyagok párosítása tapintással. Cél a megnevezés, kiválasztás, összehasonlítás.

- **Különböző anyagok**

Feladat az azonos minőségű anyagok párosítása tapintással. Nagyon kedvelik a gyerekek a különböző anyagok simítását, tapogatását. A tapintási gyakorlatokat nagy élvezettel játsszák bekötött szemmel.

Eszközök a szaglőérzék fejlesztésére

- **Különböző illatú kis palackok**

Feladat a párosítás, megnevezés. A palackok alján kontroll található, azonos jel alapján be tudja azonosítani a gyermek, le tudja ellenőrizni önmagát.

Eszközök az ízérzékelés fejlesztésére

- **Ízleltető üvegek**

Jellegzetes ízű folyadékok, (ciromos víz, narancsital, szörpök... stb.)

Két – két üvegbe azonos ízű folyadék kerül, és a gyermekeknek kóstolás alapján meg kell nevezni az ízeket, és párosítani őket.

Kontroll: az üveg alján lévő kis azonosító jel.

Eszközök a súlyérzékelés fejlesztésére

- **Súlylapocskák**

Egy dobozban 4 pár különböző súlyú fából készült lapocska van. A gyermeknek az a feladata, hogy az összekevert lapocskák közül el kell dönteni, hogy melyek az azonos súlyúak, majd párosítaniuk kell őket. Segíti a könnyű – nehéz, könnyebb – nehezebb fogalmak elsajátítását.

Eszközök a hőérzékelés fejlesztésére

- **Hőpalackok**
- **Hőtáblácskák**

Feladat az azonos hőmérsékletű palackok párosítása, a soralkotás.

Eszközök a forma érzékelésének fejlesztésére

Montessori szerint emlékeinkben megőrizzük a tárgyak tapintással, simítással megtapasztalt kiterjedését, formáját is. Erre szolgálnak az érzékelést fejlesztő eszközök.

- **Gombos zsák**
- **Gyöngyös zsák**

Feladat a becslés, összehasonlítás, kiválasztás, azonosítás, esetleg bekötött szemmel is nagyon jó, és élvezetes játék a gyerekek számára.

- **Titokzsák**

A titokzsákba különböző nagyságú és formájú, a gyerekek által jól ismert tárgyak kerülnek. (kisautó, kagyló, üveggolyó... stb.) Csukott szemmel kell belenyúlni a zsákba, egy tárgyat megfogni és tapintással megállapítani, hogy mi van a kezükben. Megnevezni, tulajdonságait felsorolni.

A játékok magukban foglalják az önellenőrzést, a gyerekeknek nagy örömet okoz, amikor valaminek megtalálták a párját, lehet ügyeskedni, izgulni, hogy sikerül-e.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítja a nyugodt, szabad játék feltételeit. A léggör kialakítása során vidám, nyugodt, barátságos családi, elfogadó, felszabadult hangulatot teremt.
- A játéktémákat és azok tartalmát, a csoport összetételét és életkori arányait figyelembe véve alakítja ki a teremben az állandó és ideiglenes játszóhelyeket.
- Lehetőséget teremt a játék folyamatában a változtatásokra. A mozgásos és a nyugalmasabb játékok számára egyaránt biztosítja a játék tartalmának megfelelő teret, és „kuckókat”, hogy a játszócsoporthoz igényeik szerint elkülönülhessenek.
- A napirend keretein belül biztosítja a hosszantartó és zavartalan játékidőt. Ezáltal lehetőséget nyújt az elmélyült játék kialakulására, a játéktémák kijátszására, a tartalmas alkotások létrehozására. Indokolatlanul nem szakítja félbe a játékidőt.
- A tartalmas és fejlesztő játékeszközöket a csoportok összetételéhez és igényeihez mérten (a költségvetésben tervezettek szerint) pótolja, bővíti, cseréli, karbantartja. A gyermekek igényeinek megfigyelése, valamint a fejlesztő feladatok tervezése alapján, a csoportonkénti átgondolásával, választja ki a játékeszközöket. Az esztétikai és minőségi igény mellett a fejlesztő, motiváló hatást is figyelembe veszi. Biztosítja a különböző játékformák feltételeit: gyakorló-, szimbolikus-szerep, konstruáló, kreatív tevékenységet.
- A játékszereket és eszközöket úgy helyezi el, hogy könnyen áttekinthetőek és elérhetőek legyenek a gyermekek számára, és keltsék fel érdeklődésüket.
- Jó szokásrendszer kialakításával, tapintatos, elfogadó nevelési stílusával megteremti a nyugodt, derűs, szeretetteljes, bizalmas hangulatot.
- A játékkedv fokozása, a játéktémák bővítése, a tartalom mélyítése érdekében sokoldalú élmény- és tapasztalatszerzési lehetőségeket szervez, kihasználja az óvoda, a város, a környezet és a szülők kínálta lehetőségeket, sétákat, kirándulásokat.
- A gyermekek óvodán kívüli, otthonról hozott tapasztalatait és élményeit is felhasználja a játék tartalmi gazdagítása érdekében.
- Az együttjátszó gyermekek csoportjait figyelemmel kíséri, a baráti kapcsolatok alakulását segíti.
- A játék továbbfejlesztését technikai tanácsokkal, új eszközökkel színesíti. Szükség esetén (agresszió, szorongás) védelmet, biztonságot nyújt, segít feldolgozni az élményeket.

- Csak akkor avatkozik be, ha pozitív fordulatot kell adni egy nem kívánatos viselkedési formának, vagy zavarják egymást, testi épségüket veszélyeztetik, ha a konfliktusokat a játszócsoport nem képes önállóan megoldani.
- Indirekt irányítással, tudatos jelenléttel, támogató, serkentő magatartással biztosítja, hogy a gyermekek szabadon valósíthassák meg elgondolásaikat élményeik, érzelmeik, fantáziájuk szerint.
- A játék stimulálása érdekében problémát vet fel, választásra késztető megjegyzéseket tesz, eszközhasználatra ösztönöz, ötletet ad (nem konkrét) vagy serkenti kidolgozását. Szükség esetén segítséget és példát, mintát nyújt. Szabályjátékokat irányítja, irányíthatja.

A fejlődés jellemzői az óvodás kor végére:

- Képes szerepvállalásra.
- Képes elfogadni játszótársai elgondolásait.
- Játéka elmélyült kitartó.
- Alkalmazkodik a játék szabályaihoz.
- Játékeszközökre vigyáz.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

Szoros kapcsolata van:

- A közösségi neveléssel, mivel a gyermek megtanulja a társadalmi környezethez való alkalmazkodást, és a különböző viselkedési szabályokat.
- Vizuális neveléssel, mert elősegíti a természet színeire, formáira való rácsodálkozást és a szépség iránti vonzódás alakulását.
- Zenei neveléssel a népszokások, hagyományok ápolásán keresztül.

2. Verselés, mesélés

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese -képi és konkrét formában, a

bábozás és dramatizálás eszközeivel-feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére

Az élıszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítı, átlelkesítı szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélıvel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a meshallgatás során eleven, belsı képvilágot jelenít meg. A belsı képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással illetve ábrázolással történı kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a 3 - 7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítı mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi mőveknek valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van. egyaránt helye van.

A vers, mese szorosan összefonódik az anyanyelvi neveléssel. Általa bıvül a gyermek szókinccse, növekszik beszédkedvük, és oldja a szorongást. Ehhez elengedhetetlen az életkornak megfelelı vers és mese.

A mese és a vers az anyanyelv közegén át emberi kapcsolatokra tanít, segíti a világ megismerését és mélyíti az önismeretet, elısegíti a gyermeki önkifejezés alternatív lehetıségeinek megvalósulását. Erkölcsi tartalma van. Kialakítja a belsı képteremtés

képességét, és ezáltal elősegíti az olvasóvá válást. Fejlesztő hatása abban is megnyilvánul, hogy a gyermekek hallgatóból, maguk is előadóvá válnak.

Az óvodapedagógus feladatai:

Művészi értékű, népi, klasszikus és kortárs irodalmi alkotásokat válogat az alábbi szempontok szerint:

3-4 éveseknek rövid állatmesék, láncmesék. A versanyag zömét a népi mondókák alkotják, ezek közül is ölbeli játékok, állathívogatók és az ismert költőink ritmikus, játékos versei.

4-5 éves korú gyermekeknek egyszerűbb tündérmesék, hosszabb lélegzetű állatmesék, magyar írók modern meséi, valamint verses mesék. A népi mondókák, halandzsza szövegek, kiolvasók alkotják a nagyobb részt. Ezen kívül vidám humoros versek, klasszikus és mai magyar költők versei, művei.

5-6-7 éves korra már kialakul a mesére való beállítódás, a kettős tudat. Így a klasszikus tündérmesék, cselekmény dús állatmesék, népmesék, novellisztikus, realizisztikus, tréfás mesék, meseregények kerülnek előtérbe. A versanyagot gazdagítják a népi mondókák, kiolvasók mellett a lírai versek.

Fokozatosan szoktatja rá a gyermekeket a mese figyelmes végig hallgatására. A többszöri meghallgatás után a gyermekekkel a mesét dramatizálva is feldolgozza szókincsük és kifejezőmódjuk bővítésére. A bábokkal való ismerkedéskor rövid, párbeszédes jeleneteket mutat be. Később a bábok számát, jelenetek időtartamát növeli. Eleinte a kicsiknek paraván nélkül bábozik. A nagyobbakkal minden adandó alkalmat felhasznál a kiolvasók, versek ismételtetésére. Az új verseket a gyermekek élményeihez kapcsolja. Ügyel a szavak pontos, tiszta ejtésére, értelemszerű hangsúlyozására. A mesék, versek cselekményét mozgással, mimikai játékkal is kifejezi. Mese, vers tevékenységeket naponta szervez. Az élményszerű befogadáshoz megteremti a szükséges nyugalmat. A mondókázást mindig mozgáshoz, játékhoz kapcsolja. A versek mondogatását spontán helyzetekhez, emlékezetes élmény együttesekhez fűzi az utánzási, ismétlési kedvet felkeltve. A verset, mint egészet mindig az elejétől a végéig mondja el. A hozzá kapcsolódó gesztusokkal, mozdulatokkal, közös ritmikus beszéddel motivál.

Szervez könyvtárlátogatást a nagyobbaknak.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Szívesen mondogat verseket, mondókákat, hallgat mesét.
- Szívesen mesél, bábozik, dramatizál.

- Képről mondatokban beszél.
- Folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezi ki magát.
- Beszédének tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- Tud rövid történeteket, szöveget visszamondani.
- Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, gondolatai érthető kifejezését.
- A német nemzetiségi gyermekcsoportban mondókákat, verseket, önállóan mondanak, rövid meséket dramatizálnak.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- Legszerosabb a kapcsolata az anyanyelvi neveléssel, mert az irodalmi élmény közvetítője a nyelv.
- Szeros a kapcsolata a vizuális neveléssel, meseélményeiket a gyermekek rajzaikban és ábrázoló tevékenységeikben tudják legjobban megjeleníteni.
- Kapcsolata van a játékkal, irodalmi élményeiket szerepjátékukban is felhasználják a gyermekek. Kifejezheti, átélheti, eljátszhatja saját élményeit, érzelmeit, ezáltal fejlődik személyisége.

3. Ének zene, népi játék, tánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet.

A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, tovább élését segítik. Az óvodai ének - zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

A zenei nevelés a gyermekeket élményhez juttatja, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat, fejleszti a gyermekek hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, alkotókedvét, mozgáskultúráját.

Megalapozza a zenei műveltséget és elősegíti a zenei anyanyelv kialakítását. Hat a gyermekek érzelmeire, megtanítja őket azok kifejezésére. Hozzájárul biztonságérzetük növeléséhez, gátlásaik feloldásához, figyelmük, fegyelmük, egész magatartásuk, kapcsolataik alakulásához.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

Az óvodapedagógus feladatai:

Népi játékok és igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások felhasználásával fejleszti a ritmust, éneklést, hallást, mozgást.

- ♪ Az éneklési készség, ritmusérzék, hallásfejlesztés, harmonikus mozgás, zenei alkotó fantázia fejlesztése.
- ♪ A népdalok, népi játékok által a hagyományokat megismerteti, tovább élését segíti.
- ♪ Jó példát mutat a gyermekeknek a tiszta, szép énekléssel és szövegkiejtéssel.
- ♪ Ügyel, hogy a dalanyag a gyermekek értelmi és fizikai adottságainak megfelelő, kis hangterjedelmű c-c' magasságú legyen.
- ♪ Buzdítja, bátorítja a gyermekeket az egyéni, önálló éneklésre is.
- ♪ Az egyenletes lüktetés megéreztetését kiscsoportos korban elkezdí egyszerű, utánzó mozdulatok folyamatos ismételtetésével.

- ♪ A dalok ritmusát kiemeli, erre épül a motívum hangsúly megéreztetése.
- ♪ Egyenletes és ritmus összekapcsolása.
- ♪ Ritmus visszhang játék.
- ♪ Gyors-lassú tempó érzékeltetése és kifejezése.
- ♪ Megismerteti a gyermekeket néhány egyszerű ritmushangszer használatával.

Hallás fejlesztés

- ♪ Magas és mély hang közti különbség felismerése és kifejezése.
- ♪ Halk és hangos közti különbség felismerése és kifejezése.
- ♪ Hangszín felismerés: a környezete tárgyainak, zörejeinek felismerése. Belső hallás fejlesztése:
- ♪ Dallam felismerés (dúdolásról, hangszerről).
- ♪ Dallambújtatás

Harmonikus mozgás fejlesztése

Térformák alakítása. Egyszerű tánc mozdulatok elsajátítása (pl.: forgás, guggolás, taps, sarokkoppantás, egy lépéses csárdás).

Átbújás, szűkülő-bővülő kör, sorgyarapodó, páros játékok, utánzások.

Zenei alkotó fantázia fejlesztése

Kérdés-felelet játék.

Énekelve beszélgetés.

Énekelve, ritmizálva köszönés.

Ismert mondókára, versre dallam kitalálása.

Az egyszemélyes játékhelyzettel felkelti a gyermek éneklési kedvét.

A nagy teret igénylő énekes játékokat az 5-6-7 éves korú gyermekek számára heti 1 alkalommal kötött jelleggel szervezi a tornaszobában, a többi korosztálynak kötetlenül a csoportszobában vagy udvaron. A zenei nevelést szorosan kapcsolja az óvodai élet minden területéhez.

A jeles napokat, ünnepeket a kapcsolódó mondókákkal, dalok éneklésével (Mikulás, Karácsony, Újév, Farsang, Húsvét, Március 15) feleleveníti.

Természeti és társadalmi eseményekhez kapcsolódó népszokások dalainak, játékainak felelevenítése.

Zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe veszi a német nemzetiségi csoportokban a gyermekek hovatartozását is.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni.
- Tud dallamot, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni.
- Tud társaival térformákat alakítani.
- A zenei fogalmakat ismeri és alkalmazza.
- Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, tudja mindkettőt a dalból kiemelni.
- Megbeszélés, vagy egyéni ötletek alapján az éneklést ütőhangszerekkel tudja kísérni.
- Német nemzetiségi csoportokban tudjanak a gyermekek 5-6 alkalmi dalt, tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelni.
- A germán népek dalait, az élőzenét figyelmesen hallgassák.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- Legszorosabb kapcsolata a közösségi neveléssel van, mert az együtt éneklés, mondókázás, pozitívan hat az érzelmekre, erősíti a közösséghez tartozás tudatát, megalapozza az együttlét örömét. Növeli biztonságérzetüket, feloldja gátlásaikat, alakítja belső érzésvilágukat. Kedvezően befolyásolja fegyelmüket és magatartásukat.
- Szoros kapcsolata van a mozgással, mert mindkét terület elősegíti a helyes testtartás, a harmonikus mozgás, a helyes légzés kialakulását.

4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére, bátorítására.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi

-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó - és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér - forma és szín képzeletének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megismerteti a különféle anyagokat, eszközöket, technikai eljárásokat, hogy ha ezekben gyakorlottá válnak, tudjanak a tartalomra figyelni (képzelet, fantázia, egyéni érzelmek, egyéni kifejezés mód).
- Lehetőséget ad a gyermekeknek önálló új technikát is kitalálni, alkalmazni. Az örömmel, játékosan végzett vizuális tevékenységet úgy biztosítja, hogy a gyermekektől a cselekvést és nem az eredményt várja, értékeli. Ugyanakkor figyelembe veszi, hogy a rajzzal közöl valamit.
- Biztosítja a megfelelő körülményeket: állandó hely, a gyermek által bármikor elérhető eszközök, anyagok, jó légkör.
- Tiszteletben tartja az egyéni fejlődésük útját, tempóját, sikerélményhez juttatja őket.
- Eszközt, anyagot, témaválasztási lehetőséget kínál, mely a gyermek érzelmi beállítódására, kötődésére, környezetismereti témára épül a cselekvés öröme érdekében.
- Szervezeti forma megválasztásával a rugalmasság, folyamatosság elvét alkalmazza.
- Biztosítja az alkotás lehetőségét az egész nap folyamán. Nagyobb gyermekkel kiállítást - tárlatlátogatást szervez.

Javasolt technikák:

-  Zsírkréta, kréta, ceruza-rajz, olvasztott kréta, aszfaltkréta
-  Festés: vastag, vékony ecsettel, újjal, egyéb eszközökkel
-  Zsírkréta rajz után festés (vegyes technika)
-  Nyomatok agyagba, gyurmába (termékek, tárgyak)
-  Nyomatok dúccal (krumpli, dugó, termés, stb.)

- ✎ Előhívó, satírozó játék (falevél, fonál, ragasztás papírból, textilből előzetesen)
- ✎ Tépés, majd vágás (vegyesen is)
- ✎ Festés hullámpapírra
- ✎ Hullámpapírok ragasztása
- ✎ Varrás hullámpapírra Vastag fonallal — Hajtogatás, képi elrendezés ragasztással
- ✎ Vágás, hajtogatás díszítése nyomattal, rajzzal, festéssel (karkötő, ház stb.)
- ✎ Testek felület díszítése (dobozok, hengerek, faépítők stb.)
- ✎ Festés üvegre, textilre, gipszre, fára, kőre
- ✎ Fonlragasztás síkon képi jelleggel
- ✎ Kész képeken vágással (ajtó ablaknyitás)
- ✎ Mintázás nemcsak agyagból, gyurmából, hanem más képlékeny anyagból (szalma, újság, krepp)
- ✎ Mozaik
- ✎ Montaigne, kollázs
- ✎ -Füzések, szövések különböző eszközök felhasználásával (termések termények növények)
- ✎ Kézműves technikák gyakorlása (decupage)

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol.
- Helyes ceruzafogás és eszközhasználat jellemzi.
- Ábrázolása változatos szín és forma használatot, tagoltságot mutat.
- Tud egyszerű formákat papírból kivágni, hajtogatni, ragasztani.
- Részt vesz játék -, kellék -, ajándékkészítésben.
- Téralakításra építésre képes.
- Tud különféle technikákkal alkotni, anyagot, témát választani.
- Igény az alkotásra, önkifejezésre, környezetalakításra és befogadásra.
- Montessori sablonokkal rajzol, ezáltal fejlődik a szabad rajzolás is.
- Ismeri a népi kismesterségeket: fonás, szövés, agyagozás, bőrzés, tojásfestés, gyöngyfűzés stb.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

A vizuális nevelés szorosan kapcsolódik más nevelési területekhez.

- Átfogó kapcsolata van a külső világ tevékeny megismerésére neveléssel, hiszen a környezet felfedezése során jutnak sokoldalú élményhez, tapasztalathoz, melyeket felhasználnak térbeli viszonyok, geometriai formák ábrázolásakor.
- Szoros a kapcsolata a játékkal, mert vizuális élményeik játékukban is megjelennek. Az általuk készült eszközök egy része is használható játékeszközként
- Az anyanyelvi neveléshez elsősorban a szavak mögötti képzelettartalom formálásával járul hozzá.

5. Mindennapos mozgás

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők: a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység, b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés, c) szervezett mozgásos tevékenység.

1. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

2. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

3. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.

4. Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

5. A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

A mozgás magában foglalja a gondozás, az egészséges életmódra nevelés hatását és a testnevelést, edzést. Ezeket komplexen érvényesítjük az óvodás gyermekek fejlesztésében. Illeszkedik az összes gyermeki tevékenységbe (erő, ügyesség, stb.), mivel az egész személyiségre hat, szervesen, a térben való tájékozódást, helyzetfelismerést és az akarat tulajdonságok alakulását, kielégíti a mozgásigényt.

Célunk az egészséges életmód, a rendszeres testedzés szokásrendszerének, a testi-lelki harmónia kialakulásának, a társakra figyelés, az alapvető testi képességek és mozgáskészségek, pszichomotoros képességek fejlődésének elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- † Fizikai állóképesség, erőnlét és koordináció fejlesztése.
- † Nagy- és finommozgások, testséma, téri tájékozódás és egyensúlyfejlesztés.
- † Laterális dominancia fejlesztése.
- † Vizuális és auditív percepció fejlesztését alapozó illetve azt kiegészítő szerepű mozgásokat gyakoroltat.
- † Probléma megoldást erősíti mozgással végzett feladatmegoldásokkal.
- † A mozgással kapcsolatos szókészletet fejleszti, a fizikai aktivitáson keresztül a szellemi aktivitást előkészíti. A sikeres feladatmegoldások eredményeként növeli az önértékelést és önbizalmat.

- † A tornával és mozgásos játékokkal fejleszti a gyermekek természetes mozgását, valamint testi képességeiket (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, koordináció). Pozitív irányba befolyásolja a mozgás által a gyermek teherbíró-képességét és az egyes szervek teljesítő képességét.
- † A mozgásos tevékenységek során segíti a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, az alkalmazkodó képesség, valamint a személyiség akarat tényezőinek alakulását.
- † A mozgásos lehetőségeknek teret biztosít teremben és szabad levegőn egyaránt.
- † Heti 1 kötelező testnevelés foglalkozást szervez az óvoda tornatermében vagy az udvaron.
- † Zenés tornát, sétákat, kirándulásokat (5-7 évesekkel) szervez.
- † Differenciált feladatadással lehetőséget teremt arra, hogy az adott gyakorlatokat a gyermekek saját képességeiknek megfelelően hajtsák végre, kellő aktivitást és terhelést biztosít. A foglalkozások körültekintő szervezésével és előkészítésével a várakozási időt kerüli.
- † Az életkorhoz az alábbi szempontok szerint a mozgásanyagot összeállítja.

Járás, mászás, kúszás, futás, ugrás, dobás, elkapás, húzás, tolás, függeszkedés, forgás, gurulás, hordás, egyensúlyozás, lazítás, feszítés.

Gimnasztika és talajtorna elemek.

Sokszínű, változatos testnevelési játékok.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Szeret mozogni, kitartó.
- Tud ütemtartással járni.
- Képes babzsákkal a fején egyensúlyozó járásra vízszintes padon.
- Tud rövidebb távon egyenletes iramban futni.
- Versenyjátékokban betartja a szabályokat.
- Tud helyben labdát pattogtatni.
- Kezdeményez mozgásos játékokat.
- Sportmozgások alapelemeit ismeri.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

- Legszorosabb a kapcsolata az egészséges életvitelre neveléssel, hiszen a rendszeres mozgás kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését. Hozzájárul a légző és keringési rendszer teljesítőképességének, a csont és izomrendszer teherbíró

képességének növeléséhez. A testnevelés fontos szerepet játszik az egészség megővésében és az edzettség növelésében.

- Összefügg az anyanyelvi neveléssel. A feladatok, gyakorlatok ismertetésével bővül szókincsük, speciális szakszavak ismeretére tesznek szert. Alakul, fejlődik beszédképességük, kifejező képességük.
- Matematikával, mivel mód nyílik a különböző irányok, névutók gyakorlására.

6. Külső világ tevékeny megismerése (Kozmikus nevelés, matematikai gondolkodás fejlesztése)

- A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti - emberi- tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

-A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

-A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér -, sík -és mennyiségsszemlélete.

-Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.

Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat – és ismeretszerzésre, az ismeretek rendszerezésére, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a fenntarthatósági szemléletformálásra, környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

-A külső világ tevékeny megismerése kiszélesíti a személyiségfejlesztés környezeti feltételeit és az esetleges hátrányokat kompenzálja.

Eszközök a természet megismerésére és szeretetére

- Sok növény, melyeket a gyerekek maguk gondoznak.
- Művelhető kiskert, ahol maguk termesztethetnek egyszerű kis konyhakerti növényeket.
- Állat, melyet maguk ápolnak, gondoznak.(hal, teknős, csiga)

Eszközök a földrajzi ismeretek és a népek szeretetére

- Puzzle szerűen összerakható térképek
- Földgömbök
- Országok zászlói, pénzek, képeslapok, bélyegek, nemzeti viseletű gyermekek kártyái

A cél, a nyelvi, a kulturális másság elfogadása, a békére, szeretetre nevelés, más népek, emberek, szokások, tisztelete.

A kozmikus nevelést segítő Montessori eszközök

A kozmikus nevelés lényege, hogy ráébredszük a gyermekeket, hogy mindnyájan a világ nagy egységébe, a kozmoszba tartozunk.

A gyerekek szívesen néznek képeket, hallgatnak történeteket a világ keletkezéséről, a Föld és a bolygók kialakulásáról.

Érdekli őket az állatfajok kialakulása, az őslények, a dinoszauruszok.

Montessori a kozmikus nevelés keretein belül taglalja az ember szerepét: Mi vagyok én? Mi az ember szerepe a világban? Mi a jó, és mi a rossz?

Nagyon fontos, hogy már kisgyermekkorban ráébredszük a gyermekeket az őket körülvevő világra, az emberi alkotásokra, a művészeti dolgok értékére, hogy meg tudják becsülni az emberi alkotásokat, tiszteljék más emberek esetlegesen eltérő világnézetét, vallását, szokásait.

Montessori azt vallotta, hogy legyenek az emberek bármilyen vallás hívői vagy hitetlenek, mindenütt fogadják el egymást, hirdessék és törekedjenek az egész emberiséget átható szeretetet, egymás megértését, elfogadását, megbecsülését. Az együttérzés, a humánus a legnemesebb érzelem.

A kozmikus nevelés legismertebb eszközei:

- Könyvek a világűréről, az égboltról, űrkutatásról.
- Állat és növény sorozatok
- Puzzlek a föld összes országáról és kontinenséről.

- Földgömbök
- Zászlók

Montessori nagyon fontosnak tartja a gyermeket megtanítani arra, hogy az embereknek mindenhol, bárhol éljenek a földön azonos szükségleteik voltak és vannak, csak más – más formában elégítik ki azokat. Mindenütt vannak gyerekek és felnőttek, idősök és fiatalok, mindenütt átadják egymásnak tapasztalataikat. Ezt a fajta nevelést, egészen kisgyermekkorban kell elkezdni, hogy a gyermekek megtanulják, attól, hogy egy embernek más a bőre színe, az anyanyelve, a vallása, a világnézete, még ugyanúgy érez, gondolkodik, és szeretetre, békességre vágyik.

A matematikai gondolkodást fejlesztő Montessori eszközök

Montessori figyelemreméltó pontossággal dolgozta kis és alapozta meg eszközeivel a számfogalmak alakulását és a tízes számrendszer megértését. A kiterjedés tulajdonságának megismerésétől természetesen következik a kicsi – nagy, kisebb – nagyobb, rövid – hosszú, rövidebb – hosszabb számszerű megállapításának és kifejezésének az igénye.

- **Piros – kék rudak**

A legegyszerűbb eszközök a számfogalom kialakításához. Ugyanolyan 10 rudunk van, mint a piros rudak, csak ezeken a decimétereket a piros és kék szín váltakozása jelzi. A rudakon a piros és kék színek váltakozása a sorba rakás után arra készíti a gyereket, hogy minden felszólítás nélkül számoljanak, és hamarosan összekapcsolják a hosszúság fogalmát a kapott számokkal. A legrövidebb az egyes, a következő a kettes, és így tovább. Így saját tevékenységük eredményeképpen épül fel szemléletesen a számsor. Kontroll: a legkisebb rúd.

- **Számjegyek kartonból**

Kartonpapírból kivágott számok, 1 – 10 –ig. A gyerekek a megfelelő hosszúságú rudak mellé tudják helyezni.

- **Dörzspapír számjegyek**

A betűkhöz hasonlóan, dörzspapírból kivágott és felragasztott számjegyek. Simításuk alapján tudják elsajátítani a számok írásának helyes vonalvezetését.

- **Az „orsós” doboz**

Két ötrekeszes doboz, amelynek a hátsó lapján egy – egy számjegy olvasható. Az első dobozban 0 – 4-ig, a másodikban 5 – 9-ig. Ehhez tartozik 45 db orsó formájú, a rekeszek méreteinek megfelelő hosszúságú botocskák, amelyek a rekeszben jól elférnek. Minden rekeszbe annyi

pálcikát kell rakni a gyermeknek, amennyit a számjegyek jeleznek. Ha téved, akkor nem marad elég pálcika az utolsó rekeszbe. Ha pontosan dolgozott, elfogynak a pálcikák. Az első rekeszbe, mely a 0 –át mutatja, nem kell semmit beletenni. Itt találkozunk először a gyermek a 0, vagyis a semmi fogalmával. Ez nagyon érdekes számukra. A gyerekek az orsós dobozt viccesen „szivardoboznak” is szokták nevezni, mivel a pálcikák szivarra hasonlítanak.

- **A korongok**

A feladatuk, sorba kell rakni a számokat, és minden szám alá annyi korongot kell helyezni, amennyi a számjegyeknek megfelel. Segíti a számok önálló képését, az ugyanannyi, a páros és a páratlan fogalmának konkretizálását.

- **A gyöngyrudak vagy „gyöngykígyó”**

A kemény drótra fűzött gyöngyök, rúdként kezelendők. Kilencrekeszes dobozunk van, az első rekeszben 1 gyöngyös rudak vannak, a másodikban 2 gyöngyös rudak, a harmadikban 3 gyöngyösök és így tovább egészen a 9 gyöngyösökig. Az azonos hosszúságú rudak mindig azonos színűek.

Külön doboz van a 10-es gyöngyrudak számára, melyeknek színe mindig arany.

Megint másik dobozban vannak az úgynevezett váltógyöngyök, 1 – 5-ig fekete, 5-ön felül 5 fekete és annyi fehér amennyi a következő számhoz szükséges.

Feladat, tetszés szerint kirakni egy hosszú színes kígyót. Azt játsszuk, hogy a színes kígyót átvarázsoljuk aranykígyóvá.

Segíti a 10-es számkör átlépését.

- **Négyzet aranygyöngyökből**

Tíz db tízes aranyrúd egymásmellé rögzítve képezi a négyzetet. Tapasztalatszerzés arra, hogy 10x10 az 100.

- **A Séguin – féle táblák**

Két db 5 rekeszre osztott fakaretünk van, minden rekeszben a 10 – es számjegy található. Vékony véset teszi lehetővé, hogy a 10-es 0-jára vékony kartonlapot toljunk rá. Ezen tanulják a gyerekek a számok írását 19-ig. Így értik meg a számok írását és egyben a helyi értéket is.

A fakaretek az előzőekhez hasonlóak, csak itt az egyes rekeszekben a tízes számok láthatóak 10-től 90-ig. Ezeken tanulják meg a gyerekek a számok írását 11-től 99-ig. Gyakran melléhelyezik a gyerekek a megfelelő gyöngyrudakat is.

A helyi érték ismeretének megerősítéséhez vezet, a többjegyű számok, leírását rögzíti.

Eszközök a geometriai formák megismeréséhez

- Síkidomok szekrénye
- Kartonlapok a gyakorláshoz
- Mértani testek
- Mértani titokzsák

Ezekkel a játékokkal, a geometriai fogalmakat alapozzuk meg.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Ismertesse meg a gyermekekkel a szűkebb és tágabb környezetüket, (nemzetiségi gyermekek), a néphagyományok és a családi kultúra értékeit.
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- Teremtse meg a gyermekek számára a környezeti nevelés tárgyi feltételeit, (időjárás naptár, évszak naptár, súlylapok, hőlápok, stb).
- Teremtsen közvetlen kapcsolatot a természettel. (élősarok, akvárium)
- Kertben, mezőn, erdőn figyeltesse meg az állatokat, mutasson rá a Föld változatosságára. (képeskönyvek, térképek, földgömb)
- Tartsa szem előtt a biológiai egyensúly megtartásának fontosságát, nyújtson ismereteket a csillagászatról.
- Hívja fel a gyermekek figyelmét az emberi alkotásokra, az őket körülvevő világban.
- Alapozza meg a kozmikus nevelést, hogy a világmindenség egységes egész és mindnyájan a világmindenség részei vagyunk.
- Csendjáték keretein belül, drámajátékokkal nyújtson ismereteket a társadalmi témakörökben (pl. foglalkozások, foglalkozási ágak, viselkedési szokások, szabályok.
- Személyében mutasson példát a gyermekeknek az élő világhoz fűződő kapcsolatával.
- Szervezzon szülői segítséggel vitamin és gyümölcsnapokat.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Megkülönbözteti az évszakokat és a napszakokat.
- Ismeri a színeket, azok árnyalatait.
- Környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik. Tudja lakcímét, testvérei és szülei nevét, születési helyét, idejét.
- Ismeri, betartja környezete közlekedésének legfontosabb szabályait, ismeri a közelben lévő közintézményeket.

- A tárgyakat legalább 10-ig meg tudja számlálni, össze tudja hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Tud 10-es számkörben bontani, részalmazokat egyesíteni. Meg tudja állapítani több, kevesebb, ugyanannyi.
- Képes két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni, vagy valaminél kisebbet, nagyobbat, többet, kevesebbet létrehozni.
- Helyesen használja a fő és sorszámneveket.
- Helyesen használja a térbeli viszonyokat jelentő névutókat.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

Szoros kapcsolata van:

- A közösségi neveléssel, mivel a gyermek megtanulja a társadalmi környezethez való alkalmazkodást, és a különböző viselkedési szabályokat.
- Vizuális neveléssel, mert elősegíti a természet színeire, formáira való rácsodálkozást és a szépség iránti vonzódás alakulását.
- Zenei neveléssel a népszokások, hagyományok ápolásán keresztül.

7. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység - az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet -, a növény - és állatgondozás.

A gyermek munka jellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munka végzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége és
- a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitív értékelést igényel.

A gyermekeknél ebben az életkorban nem választható szét a játék és munkatevékenység. A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését.

A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, a gyermek saját személyével kapcsolatos munkák, a csoport érdekében végzett munka, mind-mind tevékenykedtetést jelent az óvodában.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Nyugodt légkört biztosít, hogy kitartással végezhessek el a tevékenységeket.
- Állandó megerősítéssel a munkához való pozitív viszonyt alakít ki, mely során megtanulják tisztelni a munkát végző embert.
- Megérezteteti a gyermekekkel, hogy a munka felelősségteljes feladat, melynek eredménye van.
- Megismerteti a külső világ tevékeny megismerése által kínált tevékenységek, kísérletek során alkalmazott eszközök balesetmentes használatát. (szőlőprés, paradicsompasszírozó, szűrők, reszelő, kések, tölcsérek, szagató formák stb.)
- A kísérletek során alkalmazott elektromos eszközök bemutatását, használatát pedagógiai asszisztens vagy dajka segítségével kellő körültekintéssel szervezi meg.
- Ügyel arra, hogy ne jelentsen terhet, feleljen meg az egyéni fejlettségi szintnek. Méretben és minőségben olyan eszközöket biztosít, amelyek megfelelnek az óvodás gyermekek igényeinek.
- Igényt alakít ki a gyermekekben a rend és a rendezett körülmények megtartására.
- Arra neveli a gyermekeket, hogy változó körülmények között is képesek legyenek alkalmazni ismert munkafogásokat.
- Fejleszti az akarati tulajdonságaikat: önállóságukat, kitartásukat, önzetlenségüket, felelősségtudatukat.
- A gyermeket a saját személyükkel kapcsolatos teendőkkel ismerteti meg: testápolás, öltözködés, önkiszolgálás, majd a társakért végzett tevékenységek önként vállalását vezeti be.
- A naposi munkát (5-6-7 éves korban) figyelemmel kíséri, a gyermeket alkalmoszerű munkákkal bízza meg fejlettségétől függően:

- Eszközök előkészítése, elrakása, teremrendezés, eszközkészítés, javítás, növénygondozás, seprés, gereblyezés, lombgyűjtés, locsolás, hólapátolás.

A tevékenységek jellemzői óvodáskor végére:

- Ügyel saját személye és környezete rendjére.
- Munkatevékenységében kitartó.
- Szívesen vállal munka jellegű megbízatásokat.
- A munkavégzésnél használt eszközöket elrakja.
- Az étkezőasztalt esztétikusan teríti meg.
- Étkezés után a saját edényeit elrakja.
- Részt vesz teremrendezésben, ágyazásban.
- Óvodáskor végére megtanulja, hogy a tevékenységi idő végén az óvónő halk szavát, a halk zeneszót meghallva halkan helyére tegyék játékszereiket.

Kapcsolata más nevelési területekkel:

Szoros kapcsolata van:

- A közösségi neveléssel, mivel a gyermek megtanulja a társadalmi környezethez való alkalmazkodást, és a különböző viselkedési szabályokat.
- Vizuális neveléssel, mert elősegíti a természet színeire, formáira való rácsodálkozást és a szépség iránti vonzódás alakulását.
- Zenei neveléssel a népszokások, hagyományok ápolásán keresztül.

8. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzások, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált

környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta - és modellkövetéses magatartás -és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, egyéni pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermekek kompetenciáinak fejlesztése.

A tanulás egyrészt spontán, másrészt a nevelési célok érdekében végzett tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem minden tevékenységet áthat. Tevékenységbe ágyazottan fejleszti a megfigyelést, emlékezetet, felidézést. A tanulási folyamat eredményeként létre jön a cselekvő gondolkodásból a képi gondolkodás. Fejleszti a szóbeli kifejező készséget, pontosabbá teszi az észlelést, érzékelést, megfigyelést. Általa tartósabb lesz figyelmük, gazdagodik fantáziájuk, képessé válnak problémák megoldására és kialakul feladattudatuk. Az óvodapedagógusok által kezdeményezett tevékenységek időpontját, témaköreit minden évben a csoportnaplók tartalmazzák.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Érzelem gazdag, biztonságot nyújtó, kölcsönös bizalmon alapuló csoportlétkör kialakítása, az érési folyamatok optimális megtámogatása.
- Megfelelő mennyiségű és minőségű ingerhatás, tapasztalás és cselekedtetés, felfedezés biztosításával a gyermeki kíváncsiság felkeltése, kielégítése, a kutatás, problémamegoldás, felfedezés örömeivel.
- A közvetlen tapasztalatra, mozgásra, élményre épülő képességek, részképességek fejlesztése, mely magába foglalja a szenzoros, motoros, szociális és verbális tanulást egyaránt.
- A tanulás alapvető feltételének megteremtése, a szokásrendszer kialakítása, a tevékenységek állandó helyének meghatározása, a jól megválasztott időkeret, és az elegendő számú, méretű, minőségű, sok érzékszervet foglalkoztató elsősorban Montessori eszköz biztosítása.
- A szervezeti formát a tevékenység tartalmától, a résztvevő gyermekek számától, összetételétől, fejlettségétől függően az óvónő megválasztja, differenciáltan alkalmazza.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Az egyszerű feladatokat megérti.
- Ha a helyzet megkívánja, kivárja amíg rákerül a sor.
- Érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt.
- Feladatai végrehajtásában kitartó.
- Szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő.
- Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidézésére.

Az iskolai alkalmasság

A gyermek belső érése a családi nevelés és az óvodai nevelés folyamatának eredményeképpen az óvodáskor végére hat-hét éves korra az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet éri el. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben óvodásból iskolássá érik. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: **testi – lelki – és szociális érettség**, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.

Testi jellemzők:

- 6 éves korára a testileg egészségesen fejlődő gyermek eljut a testarányai megváltozásához, megkezdődik nála a fogváltás, mozgása összerendezettebb, teste arányosan fejlett, teherbíró.
- A finommotorikus képességek valamint mozgáskoordinációja fejlődik, szándékosan képes irányítani mozgását, testi szükségleteit, viselkedését.

Lelki jellemzők:

A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek, nyitott, érdeklődő. Az érzékelés, az észlelés tovább differenciálódik.

- Jellemző az önkéntelen emlékezeti bevésés, felidézés, majd a szándékos bevésés és felidézés.
- Megjelenik a szándékos figyelem, amely a tanulás alapja, növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, megnő a megőrzés időtartama.
- Képi gondolkodás mellett az értelmi, fogalmi gondolkodás is alakulóban van.
- Gondolatait mások számára érthetően fogalmazza meg.
- Tisztán ejti a magán és mássalhangzókat.
- Mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot.
- Türelmesen végighallgatja és megérti mások beszédét.
- A természeti, társadalmi, környezet témaköreiben otthonosan mozog.
- A természeti – társadalmi környezet megbecsülésére, megóvására képes.

A szociális érettség jellemzői:

- A gyermekek szociálisan is éretté válnak az óvodáskor végére. Képesek a fokozatosan kialakuló együttműködésre, kapcsolatteremtésre felnőttekkel és gyermektársaikkal.
- képesek szükségleteik késleltetésére
- feladattudatuk kialakulóban van
- feladattartásuk, önfegyelmük, önállóságuk erősödik
- egyre több szabályhoz alkalmazkodnak.

XII. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermekek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget.

A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.

Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.

A cselekvő – szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és

mássalhangzókat, azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a helyes viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek, elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolat teremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését.

Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásában, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

XIII. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése az óvodában

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 4. §. 13. értelmében kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

- aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,
- ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,
- ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló.

Sajátos nevelési igényű gyermek nevelése, fejlesztése:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 4. §. 25. értelmében sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Intézményünk alapító okirata szerint felvehetünk SNI szakvéleménnyel rendelkező gyermeket, a fenntartó biztosítja a szükséges szakellátást.

Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény 4. §. 14. értelmében kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Célok:

- a tehetséges gyermekek kiemelkedő képességeinek korai felismerése,
- tehetsége kibontakoztatásához megfelelő feltételek biztosítása.

Feladatok:

- ingergazdag környezet és a személyre szabott interakció biztosítása,
- az önálló felfedezés lehetőségének megteremtése,
- fokozott érzelmi fejlődés lehetőségének biztosítása,
- egyéni képességeknek megfelelő tanulási utak biztosítása,
- megértő, elfogadó légkör, sajátos törődés biztosítása,
- a gyermekek szükségleteinek, igényeinek felmérése, kezelése a pedagógiai kompetenciahatárokon belül,
- a beilleszkedés segítése,
- változatos tevékenységek biztosítása önmaguk kipróbálására, megismerésére,
- sokszínű játékforma felkínálása,
- adekvát fejlesztési eszközök, formák alkalmazása,
- a kiemelkedő képesség fejlesztése egyéni terhelés biztosításával,
- a családok segítése, tájékoztatása,
- gyenge oldal erősítése,
- a megfelelő szakemberrel történő kapcsolatfelvétel és együttműködés.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 4. §. 3. értelmében beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Célok:

- a fejlesztés során a szakvéleményben kijelölt területek egyéni fejlesztése, kompenzációja az óvodapedagógus közreműködésével a pedagógiai kompetencia határokon belül,

- ne terhelje túl a nevelés – fejlesztés a tanulási, beilleszkedési, tanulási nehézség kialakulására veszélyeztetett gyermeket.

Feladatok:

- a szakvéleményben megállapított területek megsegítése a fejlesztő óvodapedagógus közreműködésével, olyan technikák, módszerek megismertetése, melyek képességeiket figyelembe véve segítik az egészség megőrzését,
- a szükséges feltételek megteremtése: finanszírozás, eszközkészlet, humán erőforrás.
- a kívánatos viselkedési formák megismertetése, elsajátítása, alkalmazása a btmn-es gyermekek kapcsolataiban,
- konzultálás a gyógypedagógussal, pszichológussal, logopédussal, szakszolgálatokkal,
- együttműködés a szülőkkel, családdal a felzárkóztatás sikeressége érdekében
- a differenciálás elsődlegességének biztosítása,
- az elvárásaink a gyermek fejlődési üteméhez igazítása,
- a másképpen fejlődő gyermek célirányos segítése, korrekciója egészséges társaival együtt, - egyéni bánásmóddal -,
- az utánzásos-, és szociális tanulás lehetőségének biztosítása.

A hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek:

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 67/A. § (1) értelmében hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

a) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családba fogadó gyámról-önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

b) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,

c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükségglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű

a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a) -c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,

b) a nevelésbe vett gyermek,

c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Célok:

- valósuljon meg a HH és a HHH gyermekek rendszeres óvodába járása,
- ne legyen óvodai igazolatlan hiányzás,
- legyen arányos a HH és a HHH gyermekek csoportokban történő elhelyezése,
- legyen rendszeres és hatékony a szülőkkel való kapcsolattartás,
- erősödjön az együttműködés a szakszolgálatokkal,
- valósuljon meg az óvodába lépő hátrányos helyzetű gyermekek komplex állapotfelmérése,
- valósuljon meg a kommunikációs képesség fejlesztése, szókincs bővítése,
- kompenzáljuk a szociális hátrányokból adódó lemaradásokat,
- valósuljon meg az egészséges életmódra nevelés a szülők, a gyermekorvos, a védőnő bevonásával.

Feladatok:

- a gyermekek hiányzásainak nyomon követése, jelzése az óvoda gyermekvédelmi felelőse felé,
- a gyermekvédelmi felelőssel együttműködve a hiányzások okainak feltárása, segítségnyújtás,

- rendszeres kapcsolattartás „jelzőrendszer működtetése” a szakszolgálatokkal,
- az arányos elhelyezés figyelembevétele a HH és a HHH gyermekek csoportba sorolásánál,
- a szülők tájékoztatása szociális juttatások, kedvezmények, támogatások, segítő pályázatok igénybevételére való jogosultságról, lehetőségekről,
- a beilleszkedés segítése, egyénre szabott fejlesztése,
- együttműködés az óvoda gyermekorvosával, a védőnővel,
- kiemelten kezeljük a szociális hátrányokból adódó lemaradásokat, az egészséges életmódra nevelést
- a differenciálás elsődlegességének biztosítása,
- kommunikációs képesség fejlesztése, szókincs bővítése,
- az iskolai életre való tudatos ráhangolás,
- megalapozzuk az egészséges életmód iránti igényüket.

XIV. A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, habilitációs, rehabilitációs tevékenységek

Óvodánk részt vesz a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján integrált nevelésre javasolt sajátos nevelési igényű – az egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő beszédfigyatékos gyermekek óvodai nevelésében, amennyiben intézményünk a gyermek körzetes óvodája.

Óvodai nevelési programunk elkészítésekor, valamint napi munkánk során ezért figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltakat.

Az integrált nevelésre vonatkozó általános alapelveink:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is általános nevelési célkitűzéseink megvalósítására törekszünk
- Kiemelt célunk elősegíteni e gyermekek alkalmazkodó készségének, akarat erejének, önállóságának, érzelmi életének fejlődését.
- Biztosítjuk a sajátos nevelési igény szerinti környezetet, tárgyi és személyi feltételeket. Amennyiben a személyi feltételeink hiányosak, utazó gyógypedagógiai szolgáltatást igénylünk az arra kijelölt intézménytől.

- A habilitációs tevékenységünket team-munkában kialakított és szervezett folyamatban valósítjuk meg. A team munkában a gyógypedagógus, a gyermeket nevelő óvónők és dajkák vesznek részt.
- Habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiás programjaink jellemzően az óvodai pedagógiai programba, így a napi óvodai életbe beágyazottan valósulnak meg, a gyermekek szakvéleményben foglalt valós igényeihez igazodóan, a gyógypedagógus közreműködésével elkészített éves „Egyéni fejlesztési terv” szerint.
- Az egyéni igényekhez igazodó foglalkoztatás megvalósulás érdekében rugalmas szervezeti kereteket alakítunk ki.
- A sajátos nevelési igényű gyermekkel végzett munkánk során arra törekszünk, hogy kihasználjuk mindazon lehetőségeket személyiségük –így különösen a befogadás, empátia fejlesztése, a segítő viselkedésformák és tevékenységek tanítása- fejlesztésére, amit a sérült társaikkal való együttélés nyújt.
- Az elfogadás szemléletét úgy alakítjuk, hogy tartózkodunk mindazon viselkedésminták adásától, amely a sérült gyermekek különbözőségét hangsúlyozza.
- Munkánkkal közvetve segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.
- Fokozott figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik esetében az adatvédelemmel és a személyisé jogokkal kapcsolatos szabályok betartására.

A habilitáció általános célja:

- a sérült funkciók fejlesztése, újak kialakítása
- A sérült funkciókkal egyensúlyban a meglévő funkciókra való támaszkodás, ezek fejlesztése
- Amennyiben speciális eszközök használata szükséges, ezek elfogadtatása, a használat tanítása

A habilitáció fő területei:

- az észlelés – vizuális, akusztikus, taktilis, vestibuláris, kineztiás- fejlesztése
- a motoros készségek fejlesztése
- a beszéd-és nyelvi készségek fejlesztése, szükség esetén alternatív kommunikációs eszköz használatával
- a szociális készségek fejlesztése
- a kognitív készségek fejlesztése

- az önellátás készségeinek fejlesztése

A habilitáció részben a többi gyermekkel végzett munka során, differenciált bánásmóddal és eszközökkel, részben egyéni vagy kiscsoportos formában valósul meg.

A sajátos nevelési igényű gyermekekkel végzett munkánkra vonatkozó eljárás:

- Évnyitó szülői értekezleteinken rendszeresen tájékoztatást adunk a szülőknek az integrált nevelésre vonatkozó főbb tudnivalókról, az erre vonatkozó eljárásiszabályainkról.
- Fokozott figyelmet fordítunk az újonnan felvett gyermekek esetleges problémáinak feltárására, a nevelési tanácsadó, majd a szakértői és rehabilitációs bizottság bevonásával közreműködünk a sajátos igények mielőbbi feltárásában.
- Tájékoztatjuk a szülőket, hogy integrált nevelésben abban az esetben vehet részt gyermekük, ha optimális fejlődését ez a forma biztosítja leginkább, ezt a szakvélemény megállapítja.
- Helyhiány esetén elsőbbséget élveznek az óvodába már a sérülés megállapítása előtt felvett gyermekek. A helyhiányt az óvoda igazgatója saját jogkörében írásban 8 napon belül jelzi a szakértői és rehabilitációs bizottság felé.
- A gyermekek csoportba való beosztásakor tartózkodunk a sajátos nevelési igényű gyermekek elkülönítésétől. Az egy csoportban elhelyezett gyermekek irányszáma 1-2 fő, a mindenkori számot éves munkatervünk mellékleteként határozzuk meg, erről az óvodai nevelőtestület meghallgatása után, a fogyatékoság típusát, a speciális igények mértékét figyelembe véve az igazgató dönt.
- Abban az esetben, ha az integrált nevelésre javasolt gyermek a feltételek biztosítása után sem fejlődik megfelelően, illetve adaptációs készségei nem teszik lehetővé a többi gyermekkel való együttnevelést, 1-3 hónapos megfigyelési idő után ismételt szakértői vizsgálatát kérjük.

XV. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek, a gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek, illetve az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések

Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti.

A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

Cél:

Segítségnyújtás a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez. Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Elősegíti a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő – óvó intézkedésekre javaslatot tesz.
- A gyermekeket és családjukat lehetőségeihez képest minél jobban megismeri.

A problémákat a hátrányos helyzet okozta tüneteket felismeri és ha szükséges ehhez szakember segítségét kéri.

- A felzárkóztatást és tehetséggondozást megvalósítja.

Egyéni differenciált bánásmóddal a testi, érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődést elősegíti és folyamatosan ellenőrzi.

- Részt vesz az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában, a szűrést szükség esetén soron kívül javasolja.
- A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kíséri, szükség esetén az igazgatónak jelzi a hiányzást.

- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslatával elősegíti.
- A szülőkkel együttműködő, partneri kapcsolatot alakít ki, a szülői szerep eredményesebb betöltését elősegíti.
- Jó kapcsolatot tart a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szervezetekkel, személyekkel. A szociális ellátórendszer szakembereivel aktívan együttműködik.

Az alábbi esetekben fokozottan figyelemmel kíséri a gyermeke testi lelki állapotát:

- ♥ fejlődési, beilleszkedési, magatartásbeli zavart észlel,
- ♥ sajátos törődést igényel (dyslexia, fogyatékos)
- ♥ egészségügyi problémákat tapasztal,
- ♥ nemzetiséghez tartozik,
- ♥ hátrányos, veszélyeztetett helyzetű,
- ♥ szülők egymás közötti kapcsolata rossz,
- ♥ szülő – gyermek kapcsolata nem megfelelő,
- ♥ különleges gondozásban részesül (Családsegítő Szolgálat tevékenysége)

Az óvoda igazgatójának feladatai:

- Képviseli a gyermek és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja és személyes részvételével elősegíti ezek érvényesülését.
- A családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöböli a veszélyeztetett gyermekekre ható ártalmakat, védi őket a testi, lelki, erkölcsi károsodásoktól illetve ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.
- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot.
- Munkájáról évente beszámol a nevelőtestületi értekezleten.
- Kapcsolatot tart konkrét esetekben a Szakértői Bizottsággal, gyámhatósággal, pártfogókkal, nevelőszülői felügyelőkkel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, és ezt kollégái tudomására hozza.
- Segíti és szorgalmazza a veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.
- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvónők között.

- Nyilvántartja a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket, az intézkedéseket, az eredményeket.
- Elősegíti a csoportvezető óvónők felderítő tevékenységét. Szükséges esetekben családlátogatást végez a csoport óvónőivel.
- Továbbképzéseket tart az óvodapedagógusoknak.
- Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében és minőségbiztosításában.

A gyermekvédelmi munka várható eredményei:

- Minden veszélyeztetett gyermek szerepel a gyermekvédelmi nyilvántartásban.
- Minden veszélyeztetett gyermek családja tájékoztatást kap a támogatás lehetőségeiről, és segítséget ügyeinek elintézéséhez.
- Minden rászoruló gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket.
- Bizalommal fordulnak felénk a szülők.
- Elfogadják javaslatainkat, segítségünket.
- Segítő szolgálatok tanácsait igénybe veszik.

XVI. Az óvoda kapcsolatrendszere, az együttműködés formái

A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái:

Cél:

Olyan bizalmi kapcsolat kiépülése, amely a gyermek fejlődése érdekében kívánatos. Az óvodai nevelés, céljaink elfogadása a családok részéről. A szülői elégedettségének állandó figyelemmel kísérésével az igények beépülése a nevelési folyamatainkba.

A szülők tájékoztatása személyesen illetve digitális rendszeren keresztül történik.

Óvodapedagógus feladatai:

- A hatékony együttnevelést, család és óvoda jó kapcsolatát, a nevelő partneri viszonyt kiépíti.
- A gyermekek egészséges fejlesztéséért való közös felelősséget tudatosítja.
- A Szombathelyi Pipitér Óvoda – Färberkamille Kindergarten Steinamanger pedagógiai programját, céljait, feladatait ismerteti, és elfogadtatja a szülőkkel.
- Óvodánk szokásait, hagyományait ismerteti a házirendben, a napirendben, a munkatervben megfogalmazottak alapján.

- Az óvodába lépést megelőzően az új gyermekek szülei számára tájékoztatást ad arról, hogyan lehet minél zökkenő mentesebbé tenni az első óvodai napokat és támogatást, segítséget nyújt az iskolához szükséges új szülői szerepkör kialakításában.
- Előzetesen ismerkedik a szülőkkel.
- Az új gyermekek érkezését úgy osztja be, hogy egy héten csak néhány új kisgyermek érkezzen, így jut elég idő az ismerkedésre, a személyes kapcsolat kialakítására.
- Biztosítja a szülők részvételét, hogy lehetőség szerint legyenek itt az első napokban gyermekükkel az óvodában, és „fedezzék fel” a játéklehetőségeket, az eszközöket, együtt ismerjék meg az óvónőt és a társakat. A közös ittlét addig tarthat, amíg a szülő lehetőségei megengedik, illetve a gyermek számára már nem idegen az óvoda.
- Pedagógiai tájékoztatókat szervez a szülők számára a szülői értekezleteken, nyílt napokon és érdeklődés alapján egyéb fórumokon.
- Az óvoda munkatervében megjelölt pedagógiai témájú szülői értekezletekkel a családi nevelés hatékonyságát segíti.
- A szülők igényeit, javaslatait, kéréseit, felajánlásait figyelembe veszi nevelőmunkájában.
- Szülői értekezleten a csoportokban folyó nevelőmunka tervét ismerteti: elképzelések, a különböző nevelési területek, a kiemelt feladatok.
- Nyílt rendezvényeket szervez, melyen a szülők lehetőséget kapnak az óvodai élet szokás- és szabályrendszerének közvetlen megismerésére, gyermekük megfigyelésére.
- A szülők képviselőit meghívja az óvoda különböző fórumaira, alkotó ötleteiket, kéréseiket, igényeiket meghallgatja és lehetőség szerinti teljesíti.
- Óvodán kívül helyszíni tapasztalatszerzési lehetőségeket kér, az olyan szülők munkahelyén, ahol az óvodás csoportok nem zavarhatnak és számukra veszélytelen a munkaterület. (Látogatások a mentőknél, tűzoltóságon, rendőrségen, vasútállomáson.)
- Szülői kíséretet kér az óvodán kívüli tevékenységekhez, amelyek az óvodai tanulás folyamatához az ismeret-, élmény, és tapasztalatszerzésben segítenek.
- A szülők jogainak érvényesítését segíti az óvoda pedagógiai és szervezeti alapdokumentumainak elkészítésekor a Szülői Közösség képviselői révén PP, SZMSZ, Házi rend.

Kapcsolattartás várható eredményei:

- A családok elégedettek az óvoda működésével.
- Minden szülő rendszeres tájékoztatást kap, gyermeke fejlődéséről.
- A szülők aktívan részt vesznek az óvoda rendezvényein.
- A szülők nevelési problémáikkal, gondjaikkal, bizalommal fordulnak az óvónőkhöz, akiktől segítséget kapnak.
- Azonosulnak az óvoda elveivel.

Az óvoda egyéb kapcsolatai:

- Szombathelyi Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Szombathely Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Egészségügyi és Közszolgálati Osztály, Köznevelési Iroda
- Szombathely Megyei Jogú Város Német Önkormányzata
- MÁK
- Szombathelyi Köznevelési Gamesz
- NYME Regionális Fejlesztő és Pedagógiai Kutató Központ
- Nevelési Tanácsadó
- Magyarországi Montessori Egyesület
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Klebelsberg Intézményfenntartó Központ

Kapcsolatok más nevelési színterekkel:

- Családok
- Óvodák (Szombathely város óvodái)
- Gyermeksziget Montessori Óvoda
- Iskolák (Reguly Antal Nyelvoktató Nemzetiségi Általános Iskola, Oladi Általános Iskola Olad Primary School, a Szombathelyi Derkovits Gyula Általános Iskola, valamint a Váci Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola.)
- Bölcsődék (Csicsergő és Napraforgó Bölcsőde)

Az óvoda nevelőmunkáját segítő intézmények:

- Szakértői Bizottság
- Gyermekotthon
- Gyermekjóléti Szolgálat

Az óvoda egészségre nevelő munkáját segítő intézmények és személyek:

- Az óvoda gyermekorvosa, fogorvosa
- Az óvoda védőnője
- Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat

A gyermekek műveltségét gazdagító intézmények:

- Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ
- Művelődési házak (Agora Szombathelyi Kulturális Központ)
- Színház, bábszínház
- Múzeumok, kiállítótermek
- Gyermekkönyvtár

XVII.A fenntartható fejlődést szem előtt tartó környezettudatos magatartásforma megalapozása az óvodában

Az óvoda fenntarthatóságra való nevelése akkor valósítja meg célját, ha fejlesztési programját a gyermek környezetével kapcsolatos gazdag tevékenységrendszerébe ágyazza, figyelemmel a tapasztalatszerzés megannyi természetes élethelyzeteire, mint a társadalmi és természeti környezet megismerése, és a környezetvédelem.

A külső világ tevékeny megismerése áthatja a gyermekek életét, az óvodai tevékenységek egészét. Az óvodásokat körülvevő világ megismerésében elsődleges szerepe van a közvetlen megfigyelésnek és tapasztalatszerzésnek.

A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. Általa a gyerekek az őket közvetlenül körülvevő és a tágabb természeti és társadalmi környezetről olyan tapasztalatokat szereznek, amelyek az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz nélkülözhetetlenek.

A társadalmi és természeti környezet megismerésének tartalma:

Társadalmi környezetükből a gyermekek rendelkezzenek koruknak megfelelő ismeretekkel a családról, munkájukról, az egymáshoz való viszonyról az együttélés konkrét tapasztalatairól.

Ismerjék meg az óvodai környezetet és a hozzá való alkalmazkodás szokásrendjét.

Ismerjék meg szülőföldjüket, a nemzeti kultúra értékeit és a keresztény kulturális értékeket.

Szerezzenek tapasztalatokat az óvoda környezetében fellelhető és megfigyelhető felnőtt foglalkozásokról/ kereskedelem, építkezés, tűzoltóság, rendőrség, iskolalátogatás, posta, mentőállomás, stb.

Legyen tapasztalatuk az orvos védőnő, betegellátás feladatairól.

Tudják megnevezni az emberi testrészeket, ismerjék és gyakorolják önállóan tisztántartásukat, ismerjék érzékszerveiket azok funkcióit, védelmét.

Gyakorolják a helyes gyalogos közlekedést, alakuljon ki a helyes közlekedési morál. Ismerjék a közlekedési eszközöket.

Figyeljék meg a napszakokat, gyakorolják a helyes kapcsolódó tevékenységeket.

A természeti környezet megismerésére alapvető lehetőség az évszakok megfigyelése.

Az időjárás a természet jellemzői, változásai, a színek, a fények, formák szépségei alapvető biológiai, ökológiai, fizikai, kémiai tapasztalatokra adnak lehetőséget.

A növény és állatvilágot, ha lehetséges természetes környezetükben ismerjék meg.

A környezetvédelem tartalma:

A környezetünk ismeretén megbecsülésén rendben tartásán és alakításán keresztül, a megfelelő érzelmi kötődés kialakításával az élet tiszteletére és a tárgyi környezet óvására nevelünk.

Fontos, hogy a gyermekek védjék az élő természetet, gondozzák, gondoskodjanak életfeltételeik biztosításáról.

A környezetvédelem az óvoda minden dolgozójának feladata, sőt a szülőtől is meg kell kívánni a példamutatást.

Célunk, feladatunk, hogy elemi környezetvédelmi tevékenységekben aktívan vegyenek részt a gyerekek:

- Állat és növénygondozás tartalma kint és bent
 - Téli madáretetés
 - Madárodúk kihelyezése, madaraink életének figyelemmel kísérése
- Gondoskodunk a kertünkben lakó egyéb állatokról (mókusok, sünök)
- A minden évszakban aktuális kerti munkák gyakorlása: növények termesztése, begyűjtése, fogyasztása, virágok ültetése, gondozása, gyógynövény- és fűszernövény kert terméseinek beazonosítása, jótékony hatásuk tudatosítása.
- Interaktív, környezettudatosságot alakító, fejlesztő kinti és benti játékok.
- Szelektív hulladékgyűjtés a gyermekek és a szülők bevonásával

- Napi tevékenységekbe ágyazva megismertetjük a gyerekeket az újrahasznosítás fogalmával.
- A projektekhez kapcsolódva rendszeresen kirándulásokat szervezünk a természetbe.
- Energiatakarékosság vízzel, árammal, papírral a mindennapi tevékenységekbe ágyazva
- Megemlékezés a zöld jeles napokról
 - Állatok világnapja október 4.,
 - A víz világnapja március 22.,
 - Föld napja április 22.,
 - Madarak és fák napja május 10.

Célunk:

- A gyerekek szerezenek tapasztalatokat, ismereteket a szűkebb, és a tágabb természeti és társadalmi környezetről, mennyiségi és téri viszonyokról.
- A környezettudatos nevelés célja, hogy kis lépésekben tanítsa meg, hogyan kell tudatosan együtt élni környezetünkkel, hogyan kell védenünk azt, miközben nem mondunk le a csodálatos emberi felfedezések nyújtotta lehetőségekről.
- A fenntartható fejlődést szem előtt tartó környezettudatos magatartásforma megalapozása, alakítása kialakítása.

Feladataink:

- A természet megszerettetése, védelme, a tiszta környezet iránti igény alapjainak lerakása.
- A környezettudatos magatartásforma megalapozása a fenntartható fejlődés érdekében.
- A gyerekek érdeklődésének felkeltése a környezetük iránti kíváncsiságukra, megismerési vágyukra építve.
- A külső világ tevékeny megismerése során az esztétikai és érzelmi nevelés lehetőségeinek biztosítása, szülőföld szeretetének megalapozása.
- A módszerek gazdagságán belül a természeti megfigyelések, séták, kirándulások dominanciája.
- A pozitív érzelmi viszonyok kialakításának segítése az élő és élettelen világgal.
- A közösségi nevelés lehetőségeinek kihasználása, társas kapcsolataik erősítése.
- Kommunikációs képességeik, beszédképességük fejlesztése.
- Megemlékezés a zöld jeles napokról.

- Az egész életen át tartó tanulás igényének és képességének kialakítása.
- A családokkal való szoros együttműködésre való törekvés.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Ismerettel rendelkeznek önmagukról, családjukról, az őket körülvevő emberi környezetről
- Tudják nevüket, lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását.
- Jól tájékozódnak szűkebb környezetükben / óvoda, lakóhely / ismeretekkel rendelkeznek tágabb környezetükről.
- Ismerik a környezetükben élő állatokat, növényeket, azok gondozását és védelmét.
- Azonosítani tudják az évszakokat jellemző jegyeik alapján, segítséggel tájékozódnak az időben / év, hó, hét, nap, napszak/
- Ismerik az időjárás és az emberi alkalmazkodás összefüggéseit.
- Ismerik a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, a gyakorlatban alkalmazzák azokat.
- Megnevezik az emberi test részeit. Ismerik az érzékszerveket és azok funkcióit, védelmét.
- Kialakulóban vannak azok az alapvető magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek, alakul a környezet tudatos magatartásformájuk.
- Nyitottak a „külső világ” történései iránt.
- Igényesek környezetük tisztaságára.
- Képesek gondolataikat érzéseiket jól érthetően, összefüggően megfogalmazni, kifejezni
- Életkoruknak megfelelően értik meg a természetben meglévő ok- okozati összefüggéseket.
- Életkoruknak megfelelő környezettudatos magatartást tanúsítanak.

Az óvodai módosított Pedagógiai Program hatálya, hatályba lépés ideje: 2025. szeptember 01 – től határozatlan ideig.

SZOMBATHELYI PIPITÉR ÓVODA
Färberkamille Kindergarten Steinamanger

Intézmény OM-azonosítója: 036459

Készítette a nevelőtestület bevonásával:


Kapolcsi Kinga
igazgató

Szombathely, 2025. 11. 15.

Legitimációs záradék

Fenntartó nevében

Szombathely Megyei Jogú Város Közgyűlésének Kulturális, Oktatási és Civil Bizottsága a Szombathelyi Pipitér Óvoda – Färberkamille Kindergarten Steinamanger Pedagógiai Programját számú határozatával jóváhagyta.

.....
Dr. László Győző
alpolgármester

Szombathely, 2026.

Egyetértési jogot gyakorolt Szombathely Megyei Jogú Város Német Önkormányzata

.....
Friedl Tamás
elnök

Szombathely, 2026.

A dokumentum jellege: nyilvános



